

OPINNÄYTETYÖ

Auran kunnan nuorisotoimen ehkäisevän päihdetyön kehittäminen

Vili Varjonen

Yhteisöpedagogin koulutus

210 op

4/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus

Tekijät: Vili Varjonen
Opinnäytetyön nimi: Auran kunnan nuorisotoimen ehkäisevän päihdetyön kehittäminen
Sivumäärä: 41 ja 3 liitesivua
Työn ohjaaja: Jenny Honka
Työn tilaaja: Auran kunta

Tämän kehittämistyön tarkoitus oli parantaa Auran nuorisotoimen päihdetyötä, keskittyen erityisesti sidosryhmäyhteistyöhön. Työssä selvitettiin sidosryhmien tarpeita ja toiveita toimintaan liittyen. Selvityksen pohjalta henkilökunnan kesken pohdittiin ratkaisuja sekä etenemissuuntia.

Opinnäytetyön tilaajana toimi Auran kunnan nuorisotoimi.

Opinnäytetyön tietoperustassa kerrotaan nuorisoalan ehkäisevästä päihdetyöstä, päihteiden vaikutuksista mielenterveyteen ja kehitykseen, alan lainsäädännöstä ja suomalaisen nuorison päihteiden käytöstä tällä hetkellä.

Sidosryhmien tarpeita ja toiveita kartoitettiin puolistrukturoitujen haastattelujen avulla. Haastateltaviin kuului pääasiassa opettajia ja koulujen oppilashuollon henkilökuntaa, sekä muita Auran ja lähialueiden sosiaalialan toimijoita. Auran koulut ovat nuorisotoimen läheisimpiä yhteistyökumppaneita. Haastattelujen tuloksia käytettiin keskustelun pohjana nuorisotoimen henkilökunnalle järjestetyssä ideapajassa, jossa keskusteltiin mahdollisista parannusehdotuksista ja toimintasuunnista.

Aineiston analysointiin käytettiin pääasiassa teemoittelua. Sidosryhmien haastattelusta nousi päällimmäisenä ajatus siitä, että yhteistyötä tarvitaan enemmän. Sidosryhmät eivät myöskään tiedä nuorisotoimen toiminnasta tarpeeksi.

Nuorisotoimen ideapajassa ilmeni, että yhteistyötä halutaan, mutta resurssit siihen ovat rajalliset. Pikemminkin sidosryhmien pitäisi olla aktiivisena osana ottamassa yhteyttä nuorisotoimeen. Yhteistyötä varsinkin koulun kanssa haluttiin tiivistää, ja toimintatapoja yhdenmukaistaa.

Näiden päätelmien pohjalta nuorisotoimelle muodostettiin päihdetoimintaopas joka pohjautuu sidosryhmien tarpeisiin, nuorisotoimen työntekijöiden näkemyksiin, olemassaoleviin suunnitelmiin sekä alan teoriapohjaan. Päihdetoimintaopas on dokumentti, jossa kerrotaan esimerkiksi nuorisotoimen toimintaympäristöstä Aurassa, päihdetyön lainsäädännöstä. Auran nykyisestä päihdetilanteesta että yhdessä sovituista päihdetyön toimintaperiaatteista.

Asiasanat: päihdetyö, nuoret, ehkäisevä päihdetyö, nuorisotyö, verkostoituminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in NGO and Youth Work, Bachelors Degree

Author: Vili Varjonen

Title: Development of substance abuse prevention work at Aura municipality youth services

Number of Pages: 41 and 3 attachment pages

Supervisor(s): Senior Lecturer Jenny Honka

Commissioned by: Aura municipality

The aim of this thesis was to gather information on how the substance abuse prevention work of Aura municipality youth services could be improved and developed. The thesis was commissioned by Aura municipality in South-Western Finland.

Literature on the subject was studied to explore the concepts of preventative substance abuse work and other relevant topics. Data were first collected through interviews of persons and organizations connected to Aura youth services, such as teachers and healthcare professionals. After this, a brainstorming session was held with the employees of Aura youth services, where possible improvements to substance abuse prevention work were discussed.

The data were analyzed mainly through thematization. The interview results suggest that the majority of the interviewed stakeholders would like more co-operation with Aura youth services. The employees of the youth services suggested that they would also like more co-operation, but their resources do not allow them to constantly initiate contact. Therefore, they call upon the stakeholders to initiate contact. In the brainstorming session, youth service employees expressed that their current goals are to further strengthen the bond and trust with young people. Additionally, they wish to co-operate more with schools and standardize the modes of operation with them.

Based on these findings, a substance abuse prevention work guide was compiled. The guide is a document which includes descriptions of youth service structures, legislature and agreed-upon modes of operation in intoxicant-related issues.

Youth work, Preventative substance abuse work, networking, intoxicants

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	AURAN KUNNAN NUORISOTOIMI.....	7
3	TIETOPERUSTA.....	10
	3.1 Nuorten päihteidenkäytön nykytila Suomessa.....	10
	3.2 Päihteet, mielenterveys ja kehitys.....	15
	3.3 Nuorisotalan ehkäisevä päihdetyö.....	16
	3.4 Ehkäisevän päihdetyön raamit ja lainsäädäntö.....	18
4	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	19
	4.1 Haastattelut.....	20
	4.2 Ideapaja.....	22
	4.3 Analyysimenetelmät.....	24
	4.4 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys.....	25
5	TULOKSET JA ANALYYSI.....	27
	5.1 Yhteistyöhalu ja tiedon puute sidosryhmien mielessä.....	27
	5.2 Toiveena avoimpi päihdetyö.....	33
6	PÄÄTELMÄT JA TUOTOS.....	38
	6.1 Päätelmiä ja nuorisotoimen päihdetoimintaopas.....	38
	6.2 Lopuksi.....	41
	LÄHTEET.....	42

1 JOHDANTO

Ehkäisevän päihdetyön tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön haittoja yksilön, tämän lähipiirin ja yhteiskunnan tasolla. Työ on tiedon välittämisen lisäksi käytännön toimia kunnassa ja muissa yhteisöissä. Hoitamattomat päihdeongelmat aiheuttavat yhteiskunnallisella tasolla esimerkiksi taloudellisia ongelmia ja turvallisuuden tunteen heikkenemistä. Päihdeiden kustannukset yhteiskunnalle ovat suuret, ja nämä kustannukset heikentävät kuntien elinvoimaisuutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Ehkäisevä päihdetyö on noussut lähivuosina esiin todella vahvasti osaksi sähkösavukkeiden eli vapejen nousun kautta. Uutisissa kerrotaan lähes viikottain nuorten sähkösavukekäytöstä, oli kyse sitten nikotiinipitoisten tai esimerkiksi kannabisöljyä sisältävien vapejen käytöstä. Kemimaan keskuskoulussa löydettiin kannabisivapea, Lahdessa taas on jouduttu rajoittamaan oppilaiden vessakäyntejä vapejen käytön takia. (Valta 2024 ; Tuhkanen 2023.)

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen vuonna 2023 toteuttamassa päihdetilannekyselyssä 81% aikuisista vastaajista toivoi alaikäisten sähkö tupakointiin puuttuttavan enemmän. Myös huumeisiin ja alkoholiin puuttumisesta halutaan lisää niin aikuisten kuin alaikäisten keskuudessa. (Varsinais-Suomen hyvinvointialue 2024).

Ehkäisevällä päihdetyöllä on siis tarvetta valtakunnallisesti, Varsinais-Suomessa ja tilaajakunnassa. Tämän opinnäytetyön ja siihen sisältyvän kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää Auran kunnan nuorisotoimelle toimivampaa, näkyvämpää ja verkostoituvampaa päihdetyötä. Päihdetyöllä tarkoitetaan tässä pääasiassa ehkäisevää päihdetyötä, nuorten päihdesuhteen ja -kulttuurin muovaamista ja työntekijöiden toimintatapojen standardisointia. Toimintatapojen standardisoinnilla tarkoitan sitä, että kaikki työntekijät tietävät velvollisuutensa ja ovat samaa mieltä nuorisotoimen vastuista, toimintatavoista ja käytänteistä, esimerkiksi päihteisiin puuttumisen suhteen. Tarkoituksena oli selvittää sidosryhmien näkemyksiä nuorisotoimen päihdetyöstä ja heidän toiveitaan nuorisotoimelle, sitä miltä auralaisten nuorten päihdekulttuuri näyttää, mitä nuorisotoimelta puuttuu toiminnastaan, ja mitä siltä halutaan. Tietoa sidosryhmien tarpeista saatiin haastattelemalla ryhmien edustajia, ja näitä haastatteluja käytettiin apuna nuorisotoimen työntekijöiden ideapajassa, jonka kauttaideoimme uusia toimintatapoja ja käytännön muutoksia päihdetyöhömmme. Prosessin lopputuloksena nuorisotoimelle muodostui uusi päihdetoimintaopas.

Auran ja Pöytyän kunnilla on olemassaoleva yhteinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma vuosille 2021-2025. Tämä suunnitelma kuitenkin on yleisluontoinen, molempien kuntien suunnitelma, joten vaikka nuorisotyö siinä mainitaan, ei suunnitelma ole varsinaisesti nuorisotyön toimintaan sopiva, eikä siihen suunnattu. Tämän lisäksi suunnitelma on hyvinvointialuemuutosta edeltävältä ajalta, eikä näin ollen mainitse siitä johtuvia muutoksia mitenkään. Monet nimet, vastualueet ja toimintatavat ovat muuttuneet. (Auran kunnan perusturvalautakunta 2021.) Uusi suunnitelma Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa on ilmeisesti työn alla. Nuorisotoimelle tarvitaan oma suunnitelma tai opas, joka ottaa paremmin huomioon juuri nuorisotyön tarpeet ja tavoitteet. Tästä tarpeesta on keskusteltu kaikkien nuorisotoimen työntekijöiden, etsivän nuorisotyöntekijän sekä hyvinvointijohtajan kanssa. He kaikki kokevat päihdetyön kehittämistarpeen ajankohtaiseksi. On myös hyvä muistaa, ettei tarkoituksena ole ratkaista koko päihdetyön kentän ongelmia, sillä nuorisotoimi on vain yksi osa suurempaa kokonaisuutta, johon kuuluvat myös esimerkiksi terveydenhoitopalvelut, sosiaalipalvelut ja viranomaiset. Tarkoituksena ei siis ole laajentaa nuorisotoimen päihdetyötä, vaan enemmänkin muotoilla toimintaa niin, että nuorisotoimi tekee oman osuutensa päihdetyöstä mahdollisimman hyvin.

Aloittaessani kehittämistyötä asetin kehittämiskysymyksiksi “Miten nuorisotoimen päihdetyötä voisi parantaa?”, “Mitä sidosryhmät nuorisotoimelta haluavat?” ja “Mitä nuorisotoimen työntekijät kokevat nuorisotoimen tarvitsevan?”

Opinnäytetyöni koostuu kuudesta osasta. Johdannon jälkeen esittelen tilaajan ja toimintaympäristön. Tämän jälkeen esittelen tietoperusta-luvussa työn kannalta oleellisia käsitteitä ja ilmiöitä. Seuraavaksi käyn läpi käyttämäni kehittämismenetelmät ja kehittämistyön, jonka jälkeen analysoin kerättyä aineistoa. Lopuksi teen päätelmäni aiheesta ja esittelen opinnäytetyön tuloksena syntyneen tuotoksen.

2 AURAN KUNNAN NUORISOTOIMI

Auran kunta sijaitsee Varsinais-Suomessa, noin 30 kilometriä Turusta koilliseen. Vuonna 2022 kunnan väkiluku oli 3965, joista alle 15-vuotiaita oli 18,5%. (Tilastokeskus 2023.) Kyseessä on siis varsin pieni kunta. Kunnan kokonaispinta-ala on 95,58 km² (Maanmittauslaitos 2022), mutta nuorisotoimen kannalta oleellinen toiminta-alue on muutaman neliökilometrin keskusta-alue, jossa sijaitsevat muun muassa yksi kunnan kahdesta koulusta, kunnan ruoka- ja päivittäistavarakaupat, kirjasto, ravintoloita ja pankki. Auran keskusta eli Asemanseutu on kunnan kompakti ja vilkas keskus, jossa nuoret viettävät usein aikaansa. Keskustan liepeillä sijaitsee kunnan nuorisotalo. Keskusta-alueella sijaitsee myös kunnan monitoimitalo Auraamo, jossa järjestetään monenlaista kunnan ja järjestöjen toimintaa, esimerkiksi seniorijumppaa, kerhoja ja kokouksia. (Varjonen 2024; Varjo & Ranta-aho 2023.)

Nuorisotoimi kuuluu Aurassa vapaa-aikatoimen alaisuuteen, ja työllistää tällä hetkellä kolme työntekijää: nuorisotyöntekijän ja oppisopimuksella toimivan nuoriso-ohjaajan, sekä hankerahoituksella toimivan koulunuorisotyöntekijän ainakin kesään 2024 asti. Heidän esihenkilönään toimii hyvinvointijohtaja. Auran ja Pöytyän kunnat toteuttavat etsivää nuorisotyötä yhteisesti. Toinen Pöytyän kahdesta etsivästä nuorisotyöntekijästä käyttää tarvittaessa 40% työajastaan Aurassa. (Auran kunta 2023.)

2010-luvun lopulla ja 2020-luvun alussa nuorisotoimen työntekijävaihtuvuus on ollut suurta. Pahimmillaan nuorisotyöntekijä on voinut vaihtua muutaman kuukauden välein. Tämä on haitallista luottamuksen luomisen ja työn jatkuvuuden kannalta. Tämänhetkinen nuorisotyöntekijä on nyt toiminut virassaan pian kaksi vuotta, mutta vilkkaan vaihtuvuuden jäljet näkyvät vielä vahvasti esimerkiksi siinä, että nuoret eivät halua tottua työntekijään kun ajattelevat hänen lähtevän pian, eivätkä kaikki sidosryhmien edustajat tiedä kuka nykyinen nuorisotyöntekijä on. Työntekijävaihtuvuuden aiheuttama sekavuus onkin yksi syy kehittämistyön ajankohtaisuudelle: nuorisotoimelta puuttuvat monet tavalliset suunnitelmat ja mallit. (Varjonen 2024.)

Valtaosa nuorisotoimen työstä tehdään tietysti nuorisotilalla. Kunnan ainoa nuorisotila on tällä hetkellä Kulttuurinen nuorisokahvila Cafesco, josta käytetään yleensä lyhyempää nimeä Cafesco. Tällä hetkellä Cafesco on auki neljä iltaa viikossa kello 15-21, paitsi perjantaisin, jolloin tila on auki kello 22 asti. Lisäksi kerran kuukaudessa tila on auki puoleenyöhön asti, jolloin paikalla on usein myös etsivä nuorisotyöntekijä. Nämä aukioloajat ovat huomattavasti

monia suurempiakin naapurikuntia ja -kaupunkeja kattavammat. Esimerkiksi Mynämäessä ja Liedossa nuorisotilat ovat harvemmin auki kuin Aurassa. (Cafescon instagram-tili 2024 & Mynämäen ja Liedon nettisivut 2023.)

Tilalla järjestetään kaikkia nuorisotilalle tyypillisiä aktiviteetteja kuten biljardi- ja pingisturnauksia, videopeliturnauksia, leipomista ja kokkaamista. Keittiöstä käsin toimii pieni kahvila, josta nuoret voivat ostaa ruokaa ja naposteltavia, kuten nuudeleita ja karkkia. Suomen Punaisen Ristin Auran osasto tukee Cafescon kahvilatoimintaa rahallisesti, ja tukee rahallisesti myös Cafescon syntymäpäiväjuhlien ja -konserttien järjestämistä. Lisäksi tila toimii kunnan monitoimitilan Auraamon tapaan ikään kuin tilana, jota kunnalliset toimijat voivat varata toimintaansa varten tilan ollessa suljettuna. Myös yksityishenkilöt ja yritykset voivat vuokrata Cafescoa sen aukioloaikojen ulkopuolella. (Varjo & Ranta-aho 2023.)

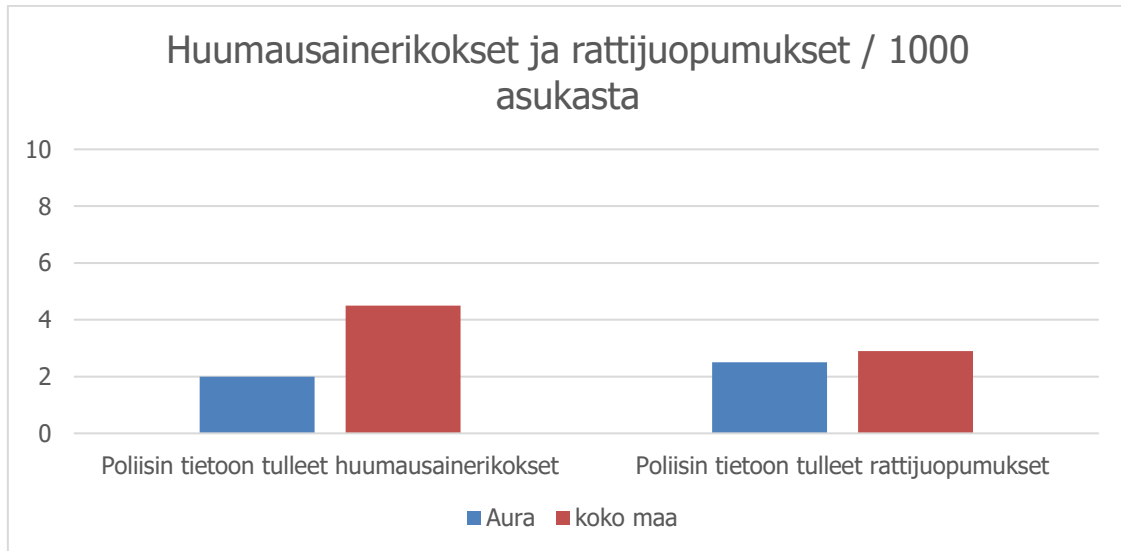
Nuorisotilatoiminnan lisäksi nuorisotoimi ylläpitää kesä-aikaan mopopajaa, jossa kunnostetaan mopoja ja polkupyöriä. Toiminta aloitettiin keväällä 2023, ja se on kerännyt paljon kiitosta. (Varjo 2023.)

Auran kunta on nuorisotyöllisenä alueena melko otollinen siinä mielessä, että suurin osa nuorten toiminnasta keskittyy todella pienelle alueelle, ja suurin osa nuorista pääsee helposti nuorisotilalle. Toisaalta vaikka suurin osa asukkaista ja toiminnasta on keskittynyt taajama-alueelle, jää pieni mutta tärkeä osa kohderyhmästä usein vaille nuorisotyön palveluja, nimittäin Kirkonkulman alakoulu. Koulu sijaitsee noin 7 kilometrin päässä nuorisotilalta ja toiselta koululta. Näin ollen jo etäisyyden kautta nuorisopalvelujen toiminta siellä vaikeutuu. Kirkonkulman lapset eivät pääse keskustan nuorisotilalle yhtä helposti kuin yhtenäiskoulua käyvät lapset, joilla on koululta nuorisotilalle vain kilometrin matka. Siinä missä keskustan alueen nuoret pääsevät useimmiten omatoimisesti nuorisotilalle ja kotiin, kirkonkulman lapset tarvitsevat ainakin talvisin kyydityksen. Tämä on ongelmallista erityisesti alakoululaisten vuoron ollessa niin aikaisin päivästä, etteivät monet vanhemmat ehdi edes kotiin ennen vuoron loppua, saatika sen alkua. (Varjo 2023.)

Auran kunnan päihde- ja rikostilanne on tilastojen valossa muuhun Suomeen verrattuna hyvä. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastojen mukaan vuonna 2022 rattijuopumuksia, poliisin tietoon tulleita huumausainerikoksia, kodin ulkopuolelle sijoitettuja ja huostaanotettuja nuoria on prosentuaalisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Toisaalta esimerkiksi lastensuojelun avohuollon asiakkaita Aurassa on keskimäärin enemmän kuin

muualla. (Aura 4,9% 0-17-vuotiaista, koko maa 3,7%.) (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos a 2023).

Kuviossa 1 näitä lukuja tarkastellaan pylväsdiagrammina:

Kuvio 1. Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset Aurassa ja koko maassa sekä poliisin tietoon tulleet rattijuopumukset Aurassa ja koko maassa.

On otettava huomioon, että Auran kaltaisessa pienessä kunnassa, jossa ei liiku paljon poliiseja tai muita viranomaisia ja kynnyksellä soittaa hätäkeskukseen on kulttuurisista syistä suuri, rikokset ja vaaratilanteet jäävät usein ilmoittamatta. Tämä näkyy epäilemättä tilastoissa. Kunnan nuorisotoimen työntekijät näkevät ja kuulevat arjessa paljon päihdeiden käyttöä, ja epäilemättä varsinkin nuorten kohdalla suurin osa päihdeiden käytöstä ei päädy viranomaisten tai edes nuorisotoimen tietoon. Näin ollen tilastoihin täytyy suhtautua varauksella. Minä ja nuorisotoimen työntekijät väitämme, että kunnan päihde- ja rikostilanne on tilastoissa nähtyä huomattavasti huonompi. (Varjonen, Varjo & Varjo 2024.)

Olen itse työskennellyt Auran nuorisotoimessa syyskaudella 2022, ensin yksin ainoana työntekijänä, jonka jälkeen osa-aikaisena nuorisohjaajana, nuorisotyöntekijän tukena. Syksyllä 2023 palasin nuorisotoimeen korkeakouluharjoittelijana kehittävän harjoittelun merkeissä. Lisää suhteestani tilaajaan ja sen vaikutuksista opinnäytetyöprosessiin luvussa 4.4.: Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys.

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa avaan aihekirjallisuuden ja muiden tietolähteiden perusteella työn kannalta oleellisia käsitteitä, joiden tunteminen auttaa ymmärtämään kehittämistyön lähtökohtia ja nuorisotyön kenttää, johon kehittämistyö sijoittuu. Käyn läpi suomalaisten nuorten päihteidenkäytön nykytilaa, päihteiden, mielenterveyden ja kehityksen välistä yhteyttä, nuorisualan ehkäisevää päihdetyötä sekä päihdetyön raameja ja lainsäädäntöä.

3.1 Nuorten päihteidenkäytön nykytila Suomessa

Tässä käyn läpi nuorten päihteidenkäytön nykytilaa alkoholin, nikotiinituotteiden ja huumausaineiden, erityisesti kannabiksen kannalta. Yleisesti voidaan kouluterveyskyselyjen pohjalta todeta, että valtaosa nuorista ei käytä päihteitä, ja päihteiden käyttö on nuorten keskuudessa 2000-luvulla vähentynyt. Trendejä toki on, kuten nykyinen sähkösavuketrendi, ja kannabiksen yleistyminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.)

Alkoholi

Nuorten päihteidenkäyttö on alati kehittyvä asia. Alkoholin käyttö on alaikäisten keskuudessa vähentynyt koko 2000-luvun ajan vuosi vuodelta. Kouluterveyskyselyn mukaan tällä hetkellä noin 68% 8– ja 9. –luokkalaisista on raittiita. Vuonna 2001 tämä luku oli 25%, joten muutos on varsin huomattava. Raitis tarkoittaa tässä sitä, että nuori on joko kokeillut alkoholia mutta ei käytä tai ei ole maistanut alkoholia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Nuorille alkoholi on enimmäkseen sosiaalinen päihde. Sitä käytetään yhdessäolon takia, ei niinkään humaltumisen tai maun. Nuorten asenteet alkoholia kohtaan ovat muuttuneet paljon 2000-luvulla, joka näkyy raittiustilastoissa. Lisäksi monet nuoret, raittiit tai alkoholia käyttävät, kertovat että heidän alkoholinkäyttöään vähentää pelko hallinnan menettämisestä, “sekoilusta” ja tieto terveysriskeistä. (EHYT ry 2024a.)

2010-luvun loppupuolella alkoi kehittymään uusi erityisesti nuorille suunnattu “raittiusaate”, sober-curious. Sober-curious -ajattelu korostaa alkoholin käytön pohtimista ja vähentämistä omista lähtökohdista, ei niinkään absolutismia (Tuominen 2020).

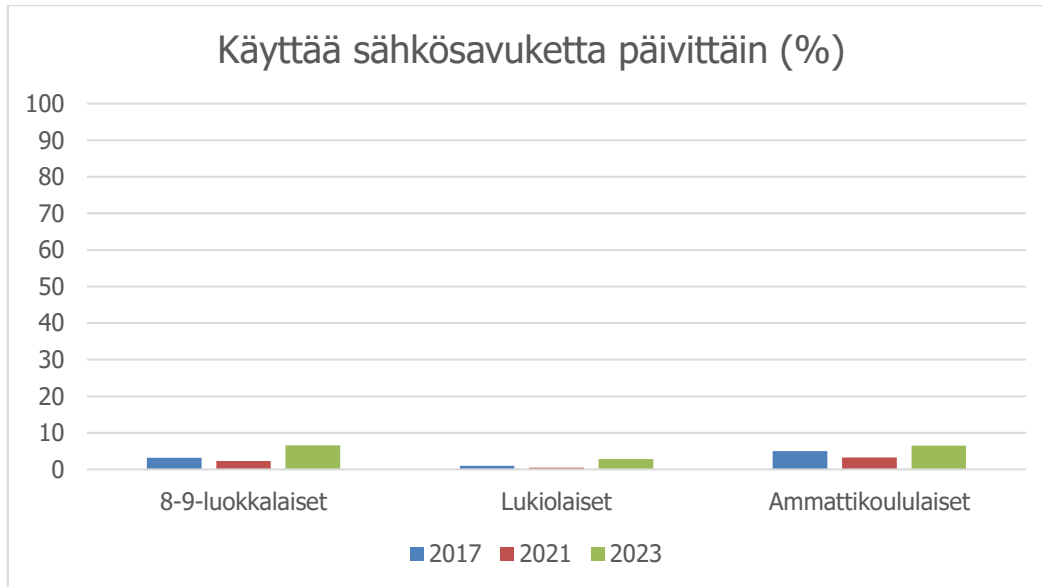
Nikotiinituotteet

Käytän tässä nimikkeitä tupakkatuotteet ja nikotiinituotteet. Käsitteillä tarkoitetaan pitkälti samaa, joskin sähkösavukkeissa ja nikotiinipusseissa ei yleensä ole tupakkaa. Koen kuitenkin käsitteen “tupakkatuote” kuvaavan tupakattomiakin nikotiinituotteita melko hyvin, sillä vaikka niissä ei varsinaisesti ole tupakkakasvia, niissä on silti nikotiinia ja ihmiselle myrkyllisiä aineita, ja niitä käytetään samaan tapaan tupakkatuotteiden kanssa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tupakkatilasto 2022 valottaa nuorison tupakkatuotteiden käyttöä viime vuosina. Tilastossa tarkoitetaan sanalla tupakkatuote tuotetta, joka on valmistettu osaksi tai kokonaan tupakasta. Tästä huolimatta tilasto mittaa myös tupakattomia nikotiinituotteita. Tupakoinnin suosio on laskenut jo vuosia, mutta toisaalta nuuskan käyttö on yleistynyt nuorten keskuudessa 2010-luvun aikana, joskin kasvu on nyt tasaantunut. Vuonna 2023 14–20-vuotiaista nuorista nuuskaa käytti 5%: tytöistä 2% ja pojista 7%.

Ehkä tärkeimpänä tapahtumana kentällä viimeisten vuosien aikana on ollut sähkösavukkeiden eli vapejen suosion nousu. Sähkösavukkeiden käyttö on nuorten keskuudessa tuplaantunut vuodesta 2021. Vuonna 2021 päivittäin tai satunnaisesti sähkösavukkeita käytti 8% 14–20-vuotiaista, vuonna 2023 taas 16%. Vuonna 2021 sähkösavukkeita käytti päivittäin 3% kohderyhmästä, kun taas vuonna 2023 luku oli 6%. (Koskinen & Virtanen 2023.)

Vape-ilmiö on viimeisten vuosien aikana noussut nopeasti tietoisuuteen. Tuotteen suosio on yllättänyt aikuiset. Selkeästi suurin nousu on ollut peruskoulun 8–9.–luokkalaisilla, joilla päivittäinen käyttö on yli kaksinkertaistunut (2,3% vuonna 2021, 6,6% vuonna 2023.) (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c.)

Kuvio 2. Kuinka suuri osa 8–9.-luokkalaisista, lukiolaisista ja ammattikoululaisista käyttää sähkösavuketta päivittäin.

Toinen uusi ilmiö ovat tupakattomat nikotiinipussit, jotka ovat ilmestyneet päivittäistavarakaappoihin. Ennen vuotta 2023 nikotiinipusseja on myyty Suomessa vain korvaustuotteena muille nikotiinituotteille, ja niiden vahvuus sai olla enintään 4mg/g. Vuonna 2023 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea kumosi pussien määrittelyn lääkkeeksi, siirtäen ne tupakka- ja kemikaalilain alle. Nykyään pusseja saa myydä täysi-ikäisille ilman erillisiä lupia ja vahvuusrajoja. Nikotiinipitoisuus vaihtelee paljon. Kaupoissa myytävien vahvuus vaihtelee 4–20mg/g, kun taas internetistä saa tilattua huomattavasti vahvempia, etenkin nuorille jopa vaarallisia pusseja. Suomen laki kieltää yli 20mg/g nikotiinia sisältävien pussien myynnin, mutta ulkomaisesta nettikaupasta niitä on silti mahdollista tilata. Noin 60mg nikotiinia voi helposti aiheuttaa nuorelle vakavan nikotiinimyrkytyksen (vakava myrkytysraja on 1mg nikotiinia per painokilo). Jos nikotiinipussissa tai nuuskassa on esimerkiksi 24mg nikotiinia, ei varsinkaan pienikokoisen nuoren täydy käyttää suuria määriä joutuakseen myrkytystilaan. Verrokkina yhdessä savukkeessa on noin 10mg nikotiinia. (EHYT ry 2023b.)

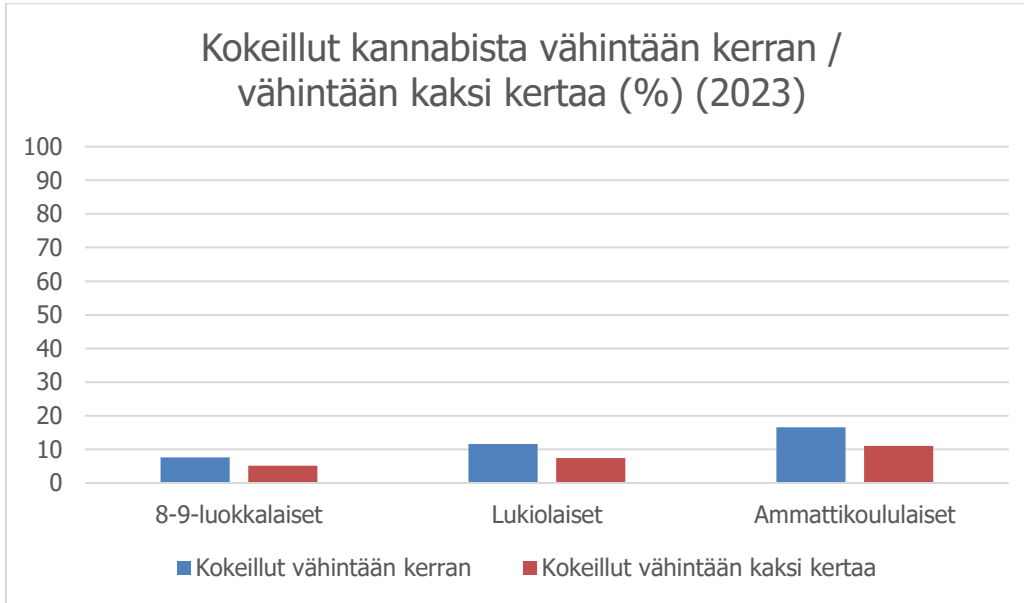
Tällä hetkellä nuorten nikotiinipussikäytöstä on vaikeaa sanoa paljon mitään, sillä ne ovat nousseet ilmiöksi vasta viime vuoden kouluterveyskyselyiden tekemisen jälkeen, eikä vuoden 2023 tuloksia olla vielä julkaistu. Nuorisotyön kokemukseeni nojaten voin todeta, että pusseja kyllä näkee nuorillakin, mutta vapet ovat niitä selvästi yleisempiä. Lisäksi toimittaja Luna Lavonen kertoo Turun Sanomien artikkelissa että tammikuussa 2024 pussit ovat tulleet tupakkav-

eron piiriin, joka nostaa niiden hintaan, kunhan maahantuojien jo maassa olevat varastot loppuvat (Lavonen 2024). Omien kokemusteni pohjalta koen että pussien käyttöön vaikuttaa myös se, että niitä voi ostaa laillisesti Suomessa, ja vieläpä päivittäistavara-kaupoista, toisin kuin nuuskaa.

Sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien terveysvaikutuksia ei vielä täysin tunneta. Sähkösavukkeet tulivat ensimmäistä kertaa kansainvälisille markkinoilla vuonna 2007, nikotiinipussit vasta lähivuosina. THL:n erityisasiantuntija Otto Ruokolainen kertoo Helsingin Sanomien toimittajan Katri Kallionpään haastattelussa että monien tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön liittyvät sairaudet, kuten syövä, kehittyvät hitaasti, joten niiden tutkiminen on tässä vaiheessa vielä vaikeaa (Ruokolainen & Kallionpää 2024).

Huumausaineet

Nuorten huumausaineiden käytön koetaan yleistyvän, mutta ainakin kouluterveyskyselyjen perusteella se on lähivuosina pysynyt samalla tasolla ja osin vähentynyt. Huumeilla tarkoitetaan tässä kaikkia Suomessa laittomia päihdyttäviä aineita. Tällä hetkellä Suomen suosituin huume on kannabis. Lähes kolmasosa (29%) 15–69-vuotiaista suomalaisista on kokeillut kannabista vähintään kerran elämänsä aikana, lukua paisuttaa paljon 25–34-vuotiaiden ryhmä, joilla käyttö on paljon muita ikäryhmiä yleisempää. Heistä noin puolet on käyttänyt kannabista. Huomautettakoon, että vaikka lähivuosina nuorison huumeikäyttö ei ole noussut radikaalisti, on nuorison ja muidenkin ikäryhmien huumausaineiden käyttö moninkertaistunut 1990-luvulta, siinä missä alkoholin ja tupakkatuotteiden käyttö on laskenut. (Karjalainen & Hakkarainen & Salasuo 2023.) Kuviossa 3 kerrotaan eri-ikäisten nuorten kannabiskäytöstä vuonna 2023:

Kuvio 3. Kuinka suuri osa 8–9.-luokkalaisista, lukiolaisista ja ammattikoululaisista on kokeillut kannabista vähintään kerran tai vähintään kaksi kertaa.

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä 7,6% 8–9.-luokkalaisista kertoi kokeilleensa kannabista vähintään kerran. Lukiolaisilla luku on 11,6% ja ammattikoululaisilla 16,6%. Kaksi kertaa tai useammin oli kokeillut 8–9.-luokkalaisista 5,1%, lukiolaista 7,4% ja ammattikoululaisista 11%.

Kun kysymykseen sisällytettiin kaikki laittomat huumeet, määrät olivat hieman korkeampia. Jokaisen mainitun ikäryhmän kohdalla luvut ovat pysyneet suunnilleen samoissa määrissä tai laskeneet viimeisen kolmen kouluterveyskyselyn aikana (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos c 2023.)

Varsinaisen huumeiden käytön lisäksi huumeasenteet ovat muuttuneet paljon niin 2000-luvulla kuin muutaman viime vuodenkin aikana. Mielipiteet ovat vähemmän mustavalkoisia ja esimerkiksi huumeiden kriminalisointia, laillisten ja laittomien päihteiden (esimerkiksi lääkkeiden) erottelua sekä kaikkien laittomien huumeiden samanlaista kohtelua kyseenalaistetaan entistä enemmän. Lähivuosina huumeiden turvallisempaan käyttöön tarkoitettut käyttöhuoneet ovat herättäneet paljon keskustelua. Eri huumeiden ja erilaisten käyttäjien erojen ymmärtäminen on tärkeää, sillä näin taataan oikeanlainen hoito ja apu. Satunnaisesti kannabista käyttävä ei tarvitse samanlaista apua kuin päivittäin amfetamiinia käyttävä ihminen. Huumeiden käyttäjät ovat hekin yksilöitä, ja ryhmittämällä kaikki samaan kasaan evätään monilta tärkeä tuki. (Savonen 2023.)

Päihteet ja sosioekonominen asema

Haluan mainita lyhyesti että lähes kaikissa nuorison päihdetilastoissa, kuten tässäkin opinnäytetyössä esitellyissä, ammattioppilaitoksissa opiskelevat käyttävät päihteitä enemmän kuin lukiossa opiskelevat tai peruskoulua käyvät. Peruskoululaisia suurempi käyttö on osaksi aivan luonnollista, ovathan ammattikoululaiset vanhempia. Toisaalta lukiolaisia korkeampi käyttö ei täysin selity iällä. Ammattikoulujen ja lukioiden välinen ikään kuin luokkajärjestelmä on Suomea jo pitkään vaivannut asia, joka kytkeytyy suurempaan sosioekonomiseen epätasapainoon. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimukset vahvistavat, että pienetuloisemmilla ihmisillä ja alemmilla koulutustasoilla alkoholinkäyttö on huomattavasti yleisempää, varsinkin kun puhutaan suurkuluttajista. Alkoholiiin liittyvät kuolemat ja ongelmakäyttö korostuvat erityisesti pienetuloisilla miehillä. Nämä ongelmat eivät johdu pelkästään pienemmästä tulotasosta eivätkä myöskään pelkästään tiettyjen koulutusryhmien kulttuurista. Ongelma on monisyinen sekä laaja, ja THL kertoo, että sosieconomisten erojen huomiointi on päihdetyössä ja -politiikassa tärkeää. (Mäkelä & Martikainen & Peltonen 2017.)

3.2 Päihteet, mielenterveys ja kehitys

Päihteiden käyttämisen voidaan yleisesti sanoa olevan sitä vaarallisempaa, mitä aikaisemmin käytön aloittaa. Kehittyvät aivot ovat herkempiä päihteille, niin alkoholille kuin huumeille. Lisäksi minkä tahansa päihteen käytön aloittaminen nuorena lisää ongelmakäytön ja riippuvuuden mahdollisuutta vanhempana. Esimerkiksi valtaosa tupakoivista aikuisista on aloittanut alaikäisenä. (Mielenterveystalo 2024.)

Eryteisesti suurien määrien käyttäminen, itsensä vahvaan humalaan juominen vaikuttaa nuorilla vahvasti aivojen kehitykseen. Alkoholiiin liikkakäyttö on nuorilla liitetty paitsi älyllisten ja fyysisten ongelmien syntyyn, myös masennukseen ja käytöshäiriöihin (Hyytiä 2015). Monesti päihteitä, useimmiten alkoholia, käytetään psyykkisen pahoinvoinnin helpottamiseen. Tämä kuitenkin vain pahentaa tilannetta, ei aina ole helppoa sanoa, johtuvatko päihdeongelmat mielenterveysongelmista vai toisinpäin. (Mielenterveystalo 2024.)

Nuoruus on monimutkaista aikaa. Nuorten kohdalla mielenterveyden häiriöiden havaitseminen ja diagnosoiminen on erityisen vaikeaa. Mielenterveyden häiriöiden ja päihdeongelmien oireet voivat helposti sekoittua normaaleihin kehityksen vaiheisiin (Laukkanen 2006).

Päihteet ovat nuorille paljon vaarallisempia kuin aikuisille. Usein puhutaan maltillisista määristä ja kokeiluista, mutta monet päihdetyön vaikuttajat kokevat, etteivät päihteet kuulu lapsuuteen laisinkaan. Esimerkiksi Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n strategiassa todetaan, että lähtökohtaisesti päihteet eivät kuulu työelämään, liikenteeseen, raskauteen, lapsuuteen tai nuoruuteen (EHYT ry 2023).

3.3 Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö

Mitä ehkäisevä päihdetyö on? Miten sitä tehdään ja kuka sitä tekee? Mitä edes ovat päihteet? Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla päihteiden määrittellään tarkoitettavan ilman hoidollista tarkoitusta käytettyjä, psyykkisiin toimintoihin vaikuttavia aineita. Toisin sanoen kaikki keskushermostoon vaikuttavat aineet, mukaan lukien lääkkeet, joita käytetään hoitamisen sijaan päihtymistarkoitukseen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2024.)

Päihteiden käyttöön liittyy erottamattomasti riippuvuus. Riippuvuus voidaan jakaa karkeasti fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen riippuvuuteen. Fyysinen riippuvuus liittyy kemialliseen reaktioon, jossa keho tottuu käytettävään aineeseen, ja aineen käytön lopettaminen aiheuttaa fyysisiä vieroitusoireita. Psyykkinen riippuvuus ja sosiaalinen riippuvuus ovat läheisiä käsitteitä. Psyykkinen riippuvuus liittyy yleensä pakokeinon hakemiseen jostain, tai psyykkiseen hyvän olon tunteeseen aineen käytöstä tai muusta toiminnasta. Sosiaalinen riippuvuus taas liittyy ryhmään kuulumiseen, esimerkiksi alkoholin juomiseen, jotta voi osallistua juhliin tai tupakan polttamiseen, jotta voi mennä tupakkapaikalle ryhmäytymään. (Mielenterveyden keskusliitto 2024.)

Johdantokappaleessa annoin jo yhden, todella suurpiirteisen määritelmän ehkäisevälle päihdetyölle. Tässä tutkin muutamia muita määritelmiä. Teoksessa “Ryypäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten kulttuureihin” Antti Maunun mukaan ehkäisevälle päihdetyölle ei ole yhtä tiettyä määritelmää, mutta yleisesti voidaan sanoa, että työ keskittyy nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Ehkäisevää päihdetyötä voidaan pitää osana kasvatus, joka pyrkii vaikuttamaan tietoihin, taitoihin ja asenteisiin. (Maunu 2012.)

Kun työskennellään lasten ja nuorten kanssa, päihdetyön käsitteeseen liittyy myös päihdekasvatus. Päihdekasvatus on perinteisesti ollut valistukseen rinnastettavaa työtä, jossa nuorelle ker-

rotaan ylhäältä alaspäin saarnaten päihteiden vaaroista. Tällaista pelotteluun perustuvaa päihdekasvatusta valitettavasti tehdään nykypäivänäkin, mutta moderni päihdekasvatus on paljon muutakin.

Siinä missä korjaava päihdetyö keskittyy päihteiden käytöstä johtuvien haittojen hoitoon, ehkäisevä päihdetyö keskittyy nimensä mukaisesti ongelmien ehkäisyyn jo ennen niiden syntymistä, parhaimmillaan estäen niiden synnyn. Työtä tehdään kertomalla päihteiden vaikutuksista ja haitoista, niin fyysisistä kuin psyykkisistä ja esimerkiksi taloudellisista. Lisäksi herätetään keskustelua päihteistä, ja rakennetaan maailmankuvaa ja itsetuntoa, joiden avulla voi elää mahdollisimman tervettä ja päihteetöntä elämää. Erityisesti nuorille suunnatussa ehkäisevässä päihdetyössä korostuvat esimerkiksi päihdeasenteisiin vaikuttaminen aikaisessa vaiheessa ja sosiaalisen vahvistamisen rooli. Lisäksi vaikuttaa se, että lähes kaikki päihteet ovat alaikäisille laittomia. (Normann & Odel & Tapio & Vuohelainen 2018)

Nuorisoalan päihdetyötä tehdään eri toimintamuodoilla ja eri intensiteeteillä riippuen kohderyhmästä ja heidän tilanteestaan. Esimerkiksi koko ikäryhmä eroaa kohderyhmänä pienemmästä kaveriporukasta, joilla on todettu olevan päihdeongelmia. Toimintamuodot jaetaan kolmeen ryhmään, jotka eivät ole tarkasti rajattuja. Muotoja ovat sosiaalinen vahvistaminen, yleinen ehkäisy sekä riskiehkäisy. (Normann ym. 2018)

Sosiaalinen vahvistaminen on läsnä kaikkien nuorten arjessa. Se voi olla esimerkiksi ohjattua kaveri- ja tunnetaitojen harjoittelua. Tämä toimintamuoto ei suoranaisesti keskity päihteisiin, vaan sellaisen maailmankuvan tarjoamiseen, ettei nuori koe tarvitsevansa päihteitä esimerkiksi sopiakseen ryhmään tai pitääkseen hauskaa. On mainittava, että sosiaalisen vahvistamisen käsitettä ei enää mainita lainsäädännössä, ja sen määrittely jääkin pitkälti jokaisen toimijan tehtäväksi. Yleinen ehkäisy keskittyy enemmän päihteisiin. Tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla nuorilla on kyky muodostaa turvallinen suhde päihteisiin. Tämän toimintamuodon keinoja ovat esimerkiksi kampanjat ja päihdekasvatustunnit. Riskiehkäisyllä pyritään antamaan erityistä tukea niille nuorille, joilla on kohonnut riski päihteiden suhteen tai joilla on jo todettu päihdeongelma. Myös ehkäisevä työ -käsitteen käyttö vaihtelee. Joissain paikoissa ehkäisevän työn koetaan olevan varhaista puuttumista päihdeongelman muodostuessa. Toisaalla taas tämä voidaan Normannin ym. mukaan lukea lukea riskiehkäisyksi. (Normann ym. 2018)

Ehkäisevän päihdetyön arvioinnissa on tärkeää ottaa huomioon työn eettisyys ja erityisesti työn luoma auktoriteettiasema. Nuoret ovat aikuisia herkempiä, ja tämä täytyy ottaa huomioon työtä

suunnitellessa. Jos käyttää liian radikaaleja ilmaisuja, näyttää järkyttäviä kuvia tai dramatisoi kuvailua liikaa, nuori pelästyy helposti, ja tällä voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia nuoren psyykeen. Pelottelu ei kuulu nykyaikaiseen päihdetyöhön. Totta täytyy puhua, mutta niin, ettei annettu tieto kuormita nuorta turhaan. Nuorta täytyy kunnioittaa, ja hänellä täytyy olla oikeus olla eri mieltä. Keskustelu on hyvä asia, mutta aikuisen täytyy ymmärtää oma auktoriteettinsa tilanteessa. Nuorelle ei yleensä ole helppoa nousta vastarintaan aikuista vastaan, ja mielipiteiden alas ampuminen heti ei herätä nuoressa intoa, vaan apatiaa. Yksittäiset mielipiteet esimerkiksi aineiden vaikutuksista eivät ole pääasia, vaan yleisempi asenne päihteiden käyttöä kohtaan ja nuoren sosiaalinen vahvistaminen. (Normann ym. 2018)

3.4 Ehkäisevän päihdetyön raamit ja lainsäädäntö

Ehkäisevän päihdetyön järjestäminen on kunnan tai kaupungin velvollisuus, joka määritellään laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Toimintaa koordinoi ja ohjaa valtakunnallisesti Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Aluehallintavirastot ohjaavat omien alueidensa toimintaa, ja lopullinen toimeenpanija on kunta tai kaupunki, joka määrittää jonkin oman elimensä, kuten nuorisotoimen, tuottamaan ehkäisevää päihdetyötä. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä käsittää nykymuodossaan myös rahapelien haittojen ehkäisyn. (Normann & Odell & Tapio & Vuohelainen 2018.)

Kaikki kunnallinen ehkäisevä päihdetyö ei kuitenkaan ole samanlaista, vaan kunnat räätälöivät toimintaa omiin tarkoituksiinsa sopivaksi lain ja virastojen määräämien standardien sisällä. On myös mahdollista ulkoistaa ainakin osa ehkäisevästä päihdetyöstä ulkoiselle toimijalle. Työtä tekevät kuntien lisäksi yritykset ja kolmannen sektorin toimijat. Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto eli EPT-verkosto koostuu yli kuudestakymmenestä ehkäisevää päihdetyötä tekevästä järjestöstä. Verkostoa koodinoi Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. (EPT-verkosto 2024.)

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö on käytännön kehittämistyö, jossa kehitetään jotain työelämän osaa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024). Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kehittää yhdessä nuorisotoimen työntekijöiden kanssa nuorisotoimen päihdetyötä. Valitsin kehittämismenetelmiksi puolistrukturoidun haastattelun sekä ideapajan. Otin ensin selvää sidosryhmien ajatuksista haastatteleamalla yhteistyökumppanien ja sidosryhmien edustajia. Tämän jälkeen järjestin näistä haastatteluista saatuihin havaintoihin pohjautuvan ideapajan. Osana kehittämistyötä oli, joskin paljon pienemmässä roolissa, toki myös sähköpostitiedusteluja, havainnointia ja muita toimintatapoja. Näitä ei kuitenkaan kohdeltu varsinaisina kehittämismenetelminä. Seuraavassa kuviossa havainnollistan prosessia:

Kuvio 4. Kehittämistyön prosessi.

Käytännön tasolla keräsin materiaaleja opinnäytetyökansioon, jonka tallensin tietokoneeni kovalevylle. Lomakkeet, sopimukset, haastattelupohjat ja muut vastaavat työhön liittyvät dokumentit tallensin erillisinä tiedostoina, kaiken opinnäytetyöhön tulevan “leipätekstin” taas kirjoitin suoraan opinnäytetyöpohjaan. Tein Humanistisen ammattikorkeakoulun tarjoamaan Onedrive -pilvipalveluun varmuuskopioita vähintään viikottain, tarvittaessa useammin. Työn arvioinnin jälkeen tulen poistamaan tiedot sekä omalta kovalevyltäni että pilvipalvelusta. Tietoja ei ole tallennettu minnekään muualle, ei myöskään esimerkiksi puhelimelleni tai fyysisesti paperille.

Tässä luvussa kerron menetelmistä, sekä siitä, miksi ja miten niitä käytin.

4.1 Haastattelut

Haastattelun voi nähdä keskusteluna, jolla on etukäteen asetettu tavoite. Haastattelija tekee tianteessa aloitteen, joten se on aina jollain tavalla hänen ohjailmansa. Tilanne on kuitenkin aina vuorovaikutteinen, joten kumpikin osapuoli vaikuttaa haastattelun kulkuun ja sisältöön. Parhaimmillaan haastatteluilla pääsee kiinni haastateltavien ajatuksiin ja kokemuksiin. (Puusa & Juuti & Aaltio 2020)

Haastattelu jakautuu useaan eri tyyliin, esimerkiksi strukturoituun, puolistrukturoituun ja avoimeen haastatteluun. Itse käytin haastatteluihin puolistrukturoitua haastattelua. Puolistrukturoitu haastattelu koostuu kaikille haastateltaville esitettävistä samoista tai liki samoista kysymyksistä. Se eroaa strukturoidusta haastattelusta siinä, että valmiiden vastausvaihtoehtojen sijaan haastateltava saa vastata omin sanoin, sen sijaan että valitsisi itselleen sopivimman vastausvaihtoehdoista. (Kauppinen & Puusniekka 2006)

Valitsin ensimmäiseksi kehittämismenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun siksi, että haastattelun kautta saisin yksilökohtaista arkipäivän tietoa useilta eri toimijoilta, en halunnut virallisia, diplomaattisia lausuntoja vaan oikeita kokemuksia. Harkitsin myös kyselyä, mutta kyselyyn olisi ollut luultavasti vaikeaa saada vastaajia ilman sosiaalisen kontaktin luomaa painetta. Toisin sanoen jos henkilö saa kyselylinkin opiskelijalta, hän ei luultavasti vastaa siihen. Kysely olisi ollut myös turhan yleisluontoinen, tai sitten ne olisi pitänyt yksilöidä jokaiselle vastaajalle. Kyselyä ei olisi voinut myöskään vähäisen vastaajamäärän vuoksi anonymisoida juuri haastattelua tehokkaammin, etenkin jos jokainen kysely olisi yksilöity.

Puolistrukturoituun haastatteluun päädyin siksi, että siinä missä strukturoitu haastattelu olisi ollut tähän aiheeseen aivan liian jäykkä, ja haastateltavien mielipiteet olisivat jääneet ehkä sanomatta, puolistrukturoidussa he saavat vastata omaan tyyliinsä ja mainita haluamiaan asioita. Puolistrukturoitu haastattelu johdattelee silti hieman vastauksissa sellaiseen suuntaan mitä voin tehokkaasti käyttää kehittämistyössä, kun taas avoimessa haastattelussa varsinainen käyttökelpoinen materiaali olisi voinut jäädä suppeaksi.

Käyttämäni kysymykset löytyvät haastattelurungosta (liite 1). Haastattelujen välillä oli pieniä muutoksia sanamuodoissa ja kysymysten järjestyksissä, mutta muuten kysymykset olivat lähes täysin samoja kaikkien haastateltavien kohdalla, jotta aineiston analysointi olisi sujuvaa, jokainen haastateltava saisi mahdollisuuden antaa tietoa samalla tasolla ja puolistrukturoidun haastattelun tuntomerkit täytyisivät. Täytyy mainita, että en selkeästi ollut aavistanut miten

erilaisia haastateltavien työnkuvat ja tehtävät olisivat, ja näin ollen kysymykset eivät sopineet täydellisesti esimerkiksi vain täysi-ikäisten nuorten kanssa työskenteleviin haastateltaviin.

Haastattelin viittä ihmistä ja haastattelut toteutettiin tammi-helmikuussa 2024. Joukko koostui Auran ja lähialueiden kasvatus- sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista. Alunperin keskityin lähes täysin koulumaailmaan, mutta työn edetessä löysin haastateltavaksi myös terveydenhuollon ja yksityisten toimijoiden edustajia. Kolme haastatteluista toteutettiin kasvokkain, kaksi Teams-tapaamisina. Otin yhteyttä haastateltaviin joko sähköpostitse tai puhelinoitolla. Tallensin haastattelut ja litteroin tilanteet tallenteiden pohjalta, jonka jälkeen tallenteet tuhottiin. Litteraatit tullaan opinnäytetyön arvioinnin jälkeen tuhoamaan.

Sovin haastateltavien kanssa käyttäväni haastattelumateriaaleja anonymisoituna, sillä haastateltavat ymmärrettävästi kertovat enemmän ja kriittisempään sävyyn, kun tietävät ettei heidän nimiään suoraan yhdistetä opinnäytetyössä esitettyihin ajatuksiin. Aura on pieni kunta, enkä halunnut asettaa haastateltavia vaikeaan asemaan julkaisemalla heidän mahdollisesti kärkeä mielihiteitään. Lisäksi tämä oli mutkattomin tapa huolehtia haastateltavien tietosuojasta ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Haastateltavien nimet on kuitenkin ilmoitettu suostumuslomakkeiden kautta opinnäytetyötä ohjaavalle lehtorille.

Haasteena prosessissa oli pääasiassa relevanttien haastateltavien löytäminen. Kuten mainittu, Aura on pieni kunta, jossa monet prosessit on ulkoistettu naapurikuntiin. Kunnassa toki on paljon kasvatus- sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä, mutta kaikilla heistä ei ole syytä olla nuorisotoimen kanssa yhteistyössä, ja toistoa on paljon. Esimerkiksi vaikka opettajia on kymmeniä, monen opettajan haastatteleminen ei olisi ollut tehokasta, sillä samassa koulussa työskentelevien opettajien näkemykset ja kokemukset harvoin vaihtelevat erityisen paljon. Häviävän pienet erot vastauksissa eivät mielestäni oikeuta suurta ajankäyttöä ja opettajien ajan turhaa viemistä.

Toiseksi haasteeksi nousi teknologia: Humakin käyttämä Microsoft Outlook-sähköpostijärjestelmä liputti ajoittain haastateltavien viestejä tietojenkalasteluviesteiksi, estäen niiden tulon minulle. Viestit eivät siis löytyneet roskapostista vaan niiden saapuminen estyi kokonaan. En saanut tästä ilmoitusta, vaan sain tietää asiasta kun eräs haastateltava soitti minulle, ihmetellen miksi en vastaa hänen viesteihinsä. Tämän jälkeen suosin vahvasti kommunikointia puhelimitse.

4.2 Ideapaja

Tämä menetelmä kulkee monella nimellä. Jokaiseen nimeen kytkeytyy hieman toisistaan erilaisia merkityksiä, mutta pitkälti kyse on samasta menetelmästä. Työpaja, ideapaja, ajatuspaja, ideariihi ja brainstorming ovat vain muutamia menetelmänimiä jotka kuvaavat tällaista kokonaisuutta, jossa ryhmä ihmisiä kokoontuu pohtimaan ratkaisua johonkin ongelmaan. Tässä työssä käytän menetelmästä nimeä ideapaja. Innokylän materiaaleissa kuvaillaan “aivoriihen” olevan luovan ongelmanratkaisun menetelmä, jonka tarkoituksena on kehittää suuri määrä luovia ideoita turvallisessa ympäristössä siten, että kaikki ryhmän jäsenet osallistuvat. Periaatteena on, että määrä tuottaa laatua. Mitä enemmän ideoita on, sitä todennäköisempää on, että joukossa on myös hyviä toteuttamiskelpoisia ideoita. (Innokylä 2024.)

Myös Katri Ojasalo, Teemu Moilanen ja Jarmo Ritalahti (2015) määrittelevät aivoriihen käsitteen teoksessa *Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Kirjoittajat kertovat aivoriihen olevan yksi luovan ongelmanratkaisun standardimenetelmistä, jossa tarkoituksena on tuottaa vetäjän johdolla uusia ratkaisuja ja lähestymistapoja.

Valitsin ideapajan toiseksi menetelmäksi, koska se toimi loistavana jatkona haastatteluille. Pystyin käyttämään haastatteluista, aihekirjallisuudesta ja lähikuntien metodeista saatua tietoa ideapajan pohjana, jolloin pajassa kehitetyt ajatukset pohjautuvat paitsi nuorisotoimen työntekijöiden ajatuksiin, myös sidosryhmien koettuihin tarpeisiin. Todettakoon, että yleensä ideapajan tehokkuus kärsii hieman, kun osallistujia on vain muutama, tässä tapauksessa minut mukaan lukien kolme. Koen kuitenkin, että hyvin toisensa tuntevalla joukolla osallistujien vähäisyys ei haittaa erityisen paljon. En myöskään voinut kutsua ideapajaan lisää ihmisiä, sillä vain näillä osallistujilla oli tähän relevantteja ajatuksia ja kokemuksia.

Jotkin ideapajat toteutetaan hyvin vähäisellä ohjeistuksella ja johdattelulla, toisissa taas ohjeistus ja aiheeseen johdattelu on laajempaa. Harvoin ohjeistusta ei ole yhtään, vaan ideapajan ohjaaja eli fasilitaattori varmistaa esimerkiksi aikataulussa pysymisen, pajan toiminnan ja tuloksellisuuden, johdatellen ja johtaen oikeaksi kokemallaan tavalla. (Lippo & Järvi & Poikolainen 2022.) Itse käytin tekniikkaa jossa ensin annoin osallistujien ideoita ilman erityistä johdattelua, ja kun aluksi syntyneet ideat ovat loppuneet, johdattelin osallistujia pidemmälle, haastatteluista saaduilla tiedoilla.

Järjestin ideapajan keskiviikkona 28.2.2024 kunnan nuorisotilalla iltapäivällä ennen tilan avaamista nuorille. Paikalla olivat minun lisäksi kunnan nuorisotyöntekijä Jenni Varjo ja

koulunuorisotyöntekijä Iida Suomalainen. Uusi etsivä nuorisotyöntekijä oli vasta aloittanut samalla viikolla, ja sen lisäksi etten kokenut hänen pystyvän Auran-kokemuksensa vähäisyyden vuoksi tuomaan keskusteluun mitään uutta, hänellä oli myös kiireinen perehdytysaika meillä, joten koin parhaaksi olla kutsumatta häntä. Osa-aikainen nuoriso-ohjaaja ei päässyt paikalle. Tavallaan nuorisotyöntekijä ja koulunuorisotyöntekijä olivatkin tärkeimmät mahdolliset osallistujat, sillä heidän kauttaan sain dialogiin sekä nuorisotilan että koulun puolet esiin. Ideapajan runko toteutettiin powerpoint-esityksenä, joissa kerrottiin suurpiirteisesti keskustelun aiheet. Esitin kysymyksiä ja keskustelunavauksia jotka muodostin haastattelujen pohjalta. Tarkoitukseni oli selvittää ensin, mitä mieltä nuorisotoimen työntekijät ovat tekemästään päihdetyöstä ja mahdollisista haasteista, jonka jälkeen ideoisimme uusia kehityssuuntia ja tekiimme alustavia suunnitelmia päihdetyön suunnasta ja hahmottelisimme päihdearvojamme.

Ideapajassa käytetyn powerpoint-esityksen diat löytyvät liitteistä (liite 2). Keskustelustamme lisää analyysiluvussa. Tilanne oli rento ja keskustelullinen. Tähän epäilemättä auttoi se, että olen työskennellyt ideapajaan osallistuvien kanssa jo jonkin aikaa, joten olemme tottuneet keskustelemaan toistemme kanssa niin työstä kuin muustakin. Nauhoitin ideapajan ja litteroin nauhoituksen.

Koin ideapajan järjestämisessä haasteelliseksi sen, että käyttämällä sidosryhmien haastatteluja pajan pohjana en voisi järjestää pajaa ennen haastattelujen päättymistä. Näin ollen paja järjestettiin melko myöhään, johtaen pieneen kiireeseen analysointivaiheessa. Lisäksi jos esimerkiksi sairastapausten takia pajaa olisi pitänyt siirtää, en ehkä olisi ehtinyt pitämään sitä tarpeeksi ajoissa opinnäytetyön esipalautusta varten. Olin tietysti myös pettynyt siihen, miten harvat pääsivät lopulta osallistumaan ideapajaan, mutta toisaalta en koe sen vaikuttaneen tuloksiin merkittävästi.

4.3 Analyysimenetelmät

Laadullisen analyysin päämääränä on saapuminen onnistuneisiin tulkintoihin. Onnistuneessa analyysissä tutkija pystyy irroittautumaan yksittäistapauksista ja lausumaan niistä jotain yleisemmällä tasolla. (Puusa ym. 2020)

Teemoittelu tarkoittaa toimintaa, jossa eri aineistoista, esimerkiksi haastattelujen tallenteista etsitään yhteneväisyyksiä. Esimerkiksi voidaan tarkastella, mitkä ovat sellaisia asioita, joita useammat haastateltavat mainitsevat puheenvuoroissaan. Samalla etsitään myös harvoin mainittuja asioita, ja luokitellaan mainintoja erilaisiin kategorioihin. Tällainen aineiston kuvailu ei kuitenkaan yksin riitä, vaan tärkeintä on esitellyn aineiston tulkinta, ja omien päätelmien tekeminen. (Puusa ym. 2020.)

Käsittelin aineistoa teemoittelulla. Kategorisoin haastattelujen litteraateista löytyviä käsitteitä ja seurasin niiden esiintymisen frekvenssiä. Otin huomioon myös jokaisen otteen asiayhteyden, jotta samaan kategoriaan pääsivät vain oikeasti samaa asiaa tarkoittavat käsitteet. Esimerkiksi jos haastateltava A mainitsi nuorisotoimen ja koulujen välisen yhteistyön, ja haastateltava B mainitsi nuorten välisen yhteistyön, ei näissä otteissa ole kyse samasta asiasta, vaikka sana yhteistyö toistuukin. Toisaalta jos A käyttää sanaa yhteistyö, ja B sanaa tiimityö, kun molemmat puhuvat nuorisotoimen ja koulujen yhteistyöstä, kyse on toki eri käsitteestä, mutta asiayhteyksien avulla voimme päätellä heidän tarkoittavan samaa asiaa.

Pääasiassa etsin aineistosta vastauksia kysymyksiin “Mitä sidosryhmät tietävät Auran nuorten päihdetilanteesta?”, “Mitä sidosryhmät tietävät nuorisotoimesta?” ja “Mitä sidosryhmät haluavat nuorisotoimelta?”.

En käytä analyysissä prosenttilukuja haastateltavien joukon pienestä koosta johtuen. Näin pienessä joukossa prosenttiluvuista tulee helposti harhaanjohtavia (esimerkiksi yksi viidestä haastateltavasta on 20% joukosta, kaksi viidestä taas on jo 40%.) Varsinaiset luvut ovat paljon prosentteja kuvaavampia eikä niiden käytölle näin ole perusteita. (Hautio 2023.)

4.4 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys

Tässä kerron kehittämistyön luotettavuudesta ja eettisyydestä ensin tietoturvan ja eettisten tekijöiden kautta. Tämän jälkeen kerron omasta suhteestani tilaajaan, ja siitä, miten se vaikuttaa kehittämistyöhön.

Tietoturva ja eettisyys

Olen kehittämistyön aikana parhaani mukaan pitänyt huolen kaikista tarvittavista laillisista ja eettisistä huolista. Esimerkkinä tästä: Olen informoinut kaikkia kehittämistyöhön osallistuvia “tutkimukseen osallistuvalla” lomakkeella, jossa kerron muun muassa miten heidän antamiaan tietoja käytetään, mitkä heidän oikeutensa ovat, ja miten prosessi jatkuu haastattelun tai ideapajan jälkeen. Lisäksi osallistujille on esitetty seloste henkilötietojen käsittelystä Euroopan unionin tietosuoja-asetusten mukaisesti. Selosteessa osallistujille kerrotaan siitä, miten ja miksi heidän henkilötietojaan säilytetään, ja miten ne hävitetään. Näiden tietojen esittämisen jälkeen osallistujat ovat allekirjoittaneet suostumuslomakkeen, jossa he kertovat tiedostavansa osallisuutensa kehittämistyöhön, ja tietävänsä omat oikeutensa. Kaikki nämä lomakkeet on toimitettu kehittämistyöhön osallistuville sekä opinnäytetyön ohjaajalle. Ennen toimenpiteiden aloittamista opinnäytetyön ohjaajalle on toimitettu aineistohallintasuunnitelma, jossa selitetään opinnäytetyössä syntyneen henkilörekisterin hallinta ja muut hallinnolliset asiat.

Esiymmärrys ja suhteeni tilaajaan

Laadullisessa tutkimuksessa esiymmärrys, ikään kuin ennakkoluulo aiheesta on täysin luonnollinen ja oletettu asia. Puhdasta totuutta ei ole laadullisessa tutkimuksessa olemassa, vaan kaikkea saatua tietoa värittää tutkijan esiymmärrys ja omat kokemukset. (Puusa ym. 2020.) Olen silti yrittänyt toteuttaa kehittämistyötä mahdollisimman objektiivisesti ja puolueettomasti. En kuitenkaan voi sivuuttaa sitä, että minulla on tilaajaan todella läheinen side. Asuin valtaosan nuoruudestani Aurassa, ja olen opinnäytetyön sekä kehittävän harjoittelun lisäksi ollut aikaisemmin töissä Auran nuorisotoimissa. Tämä on toki hyvä asia, koska tunnen tilaajan ja toimintaympäristön todella hyvin, säästään paljon työtä tilaajaan ja sidosryhmiin tutustumisen kohdalla, ja ennakkotietoni alueesta antaa havainnoilleni tarkemman kontekstin.

Toisaalta tämä täytyy ottaa huomioon mahdollisena riskinä, sillä oma suhteeni tilaajaan voi aiheuttaa minulle ennakkoluuloja ja -käsityksiä, rajaten näkökulmaani tavalla, johon tilaajaa vähemmän tunteva henkilö ei sortuisi. Suhteeni kuntaan vaikutti varmasti myös haastattelujen

sisältöön. Osa haastateltavista tunsivat minut jo etukäteen. Tämän ansiosta he olivat rennompia kuin tuntemattoman haastattelijan kanssa, mutta tämä varmasti myös vaikutti siihen, mitä he minulle kertovat ja millä tavalla. Lisäksi asemani nuorisotoimen entisenä työntekijänä sekä harjoittelijana haastattelujen aikaan voi vaikuttaa siihen, miten kärkeästi haastateltavat puhuvat nuorisotoimesta.

Ideapajan kohdalla suhteeni tilaajaan on mielestäni lähes pelkästään positiivinen asia. Nuorisotoimen työntekijät ottivat minut luultavasti paljon paremmin vastaan kuin lähes tuntemattoman henkilön, sillä olen tehnyt heidän kanssaan työtä yhteensä lähes vuoden. He eivät kokeneet tarpeelliseksi “puolustella” toimintaansa ja minun oli helpompaa tuoda esille kritiikkiä nuorisotoimea kohtaan, sillä en kritisoinut vain heidän työtään, vaan myös omaani, osana nuorisotoimea.

Saavutettavuus

Tämä opinnäytetyö on tehty Humanistisen ammattikorkeakoulun saavutettavuuden ohjeiden mukaisesti, jotka taas pohjautuvat lakiin digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta. Tähän kuuluvat esimerkiksi ruudunlukuohjelman toimintaa helpottavat vaihtoehtotekstit, tekstin selkeä luettavuus sekä riittävän kontrastin käyttö. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024)

5 TULOKSET JA ANALYYSI

Tässä luvussa tutkin haastatteluista ja ideapajasta syntynyttä aineistoa, käsittelen sitä ja teen johtopäätöksiä analysoidusta aineistosta. Analysoin ensin haastattelujen aineistoa ja teen yhteenvedon ajatuksistani, jonka jälkeen käsittelen ideapajaa, teen yhteenvedon ja siirryn päätöslukuun, jossa kokoan kaikesta tästä opinnäytetyön päätelmät sekä esittelen tuotoksen.

5.1 Yhteistyöhalu ja tiedon puute sidosryhmien mielessä

Teemoittelin aineistoa, ja esille nousi muutama yhtenevä tema. Tässä käsittelen pääasiassa haastateltavien ajatuksia auralaisten nuorten päihdetilanteesta, ja haastateltavien kokemuksia nuorisotoimesta sekä heidän halukkuuttaan yhteistyöhön.

Kuten aiemmin mainittu, huomasin haastattelujen aikana joidenkin kysymysten olevan toisia hyödyllisempiä ja osuvampia. Kysymykset Auran päihdetilanteesta sekä haastateltavien suhteesta nuorisotoimeen keräsivät pitkiä vastauksia ja haastateltavat selvästi halusivat vastata. Kysymykset haastateltavien tekemästä päihdetyöstä ja ulkopuolisten toimijoiden käyttämisestä taas saivat aikaan pitkälti vain kierteleviä ja suppeita vastauksia.

Ulkopuolisten toimijoiden käyttäminen päihdetyössä

Kaikki haastateltavat sanoivat, etteivät he juurikaan käytä ulkopuolisia toimijoita päihdetyössä. Kouluissa on ajoittain vierailut poliiseja ja kokemusasiantuntijoita pitämässä esityksiä, ja ankkuripoliisin kanssa toki tehdään yhteistyötä muutenkin. Ankkuripoliisi on osa moniammatillista Ankkurityöryhmää, johon kuuluu poliisin lisäksi esimerkiksi sosiaali- ja terveysviranomaisia. Ryhmän tarkoitus on tukea nuorten hyvinvointia ja ennaltaehkäistä rikollisuutta. (Poliisi 2024.)

Ulkopuolisten toimijoiden päihdeoppitunteja tai muuta samanlaista yhteistyötä ei tehdä yhdenkään haastateltavan organisaatiossa. Yksilötyötä tekevät toimijat painottivat ulkopuolisten toimijoiden käyttämisen vaikeutta kun kyse on nuoren yksityisasioista: Kaikkeen tarvitaan luvat ja nuoren sekä mahdollisesti huoltajan suostumus, jokaisen palveluketjuun lisättävän henkilön mukana oleminen täytyy pystyä perustelemaan aukottomasti. Näin ollen heppoisin perustein, ihan vain varmuuden vuoksi tai jonkin määrittelemättömän hyödyn tavoittelemisen vuoksi ei toimijoita voi tuoda mukaan toimintaan. Nuorilla on toki haastateltavien mukaan usein jo olemassaolevia palvelusuhteita ja kytköksiä muihin toimijoihin, jolloin nuori tietysti

saa tuoda nämä toimijat mukaan uuteen palvelusuhteeseen. Koulumaailman toimijat suhtautuivat positiivisesti ulkopuolisten toimijoiden, kuten päihdeoppituntien käyttämiseen päihdetyössä, mutta eivät valmistele tällaista toimintaa tällä hetkellä.

Auran päihdetilanne

Kun haastateltavilta kysyttiin Auran alueen päihdetilanteesta, vastaukset vaihtelivat sen mukaan, millä alueella henkilö toimii. Nuorempien lasten kanssa toimivilla vastaukset olivat usein positiivisempia kuin vanhempien lasten tai täysi-ikäisten nuorten kanssa toimivilla. Toisaalta nuorempien lasten kanssa toimivat ilmaisivat epävarmuutta omista tiedoistaan ja tilanteesta useammin kuin vanhempien nuorten kanssa toimivat. Yksi täysi-ikäisten kanssa työskentelevistä sanoi, etteivät he tiedä juuri mitään Auran nuorten päihdetilanteesta.

Haastateltava C auralaisten nuorten päihdetilanteesta:

Kun ankkuritiimi teki tutkimusta, miettii mitä päihteitä näkyy yms, sanoivat että Aura on aika puhtoinen alue, mutta se mitä kuulen pöytyäläisten nuorten suusta on aivan erilaista. Sanotaanko että ei ole tarttunu haarukkaan nämä asiat, mä tiedän että Aurassa on käyttöä, mutta virallisesti se ei ole jäänyt mihnkään haarukkaan kiinni.

--

Vaikka tilastotietoa ei sen kummemmin ole niin ei tää varmaan ole sen kummempaa seutua kuin muutkaan paikat, täältä saa kaikenlaista, yksi mulle sanoi että on helpompaa kuin pizzan tilaaminen.

Neljä viidestä haastateltavasta toi esille sähkötupakan nopean yleistymisen ja sen käytön myös sisätiloissa. Varsinkin kouluun liittyvillä toimijoilla sähkötupakka oli tärkeä aihe. Huumeet mainittiin useammassa haastattelussa, mutta vain yhdessä vahvasti huolettavana asiana. Muissa niiden läsnäolo kunnassa tiedostettiin, mutta niiden ei koettu muodostavan suurta ongelmaa. Nuorten huumeepuhe koettiin monesti suuremmaksi huoleksi kuin varsinainen huumeidenkäyttö. Paljon ajankohtaisempia huolia olivat nikotiinituotteet, erityisesti sähkötupakka, sekä alkoholi. Haastateltavat eivät olleet juurikaan törmänneet nikotiinipusseihin, ja yksi haastateltavista pohti, että jos nuori on valmis rikkomaan lakia ja käyttämään nikotiinipusseja, hän käyttää mieluummin varsinaista nuuskaa. Toisaalta tällaista on vaikeaa todistaa, sillä nikotiinipusseista ja nuuskasta ei jää todisteita yhtään niin helposti kuin tupakasta, jos nuoret tajuavat hävittää pussit.

Haastateltava B auralaisten nuorten päihdetilanteesta:

Meillä on just nyt sähkötupakka niinku se juttu, se on tosi ”pop”. Siihen ollaan nyt koitettu kunnolla puuttua, ja ollaan löydetty isojakin porukoita vessoista sitä polttamassa. Myyntiäkin on ollut, tää on sellanen uus juttu.

--

Alkoholi on ehkä enemmän sellanen kausijuttu, ei tällä hetkellä paljon, mut kesällä sit luultavasti näkyy taas enemmän. Annokset ei yleensä ole mitään isoja, tyyliin kolme annosta...

Haastateltava E auralaisten nuorten päihdetilanteesta:

Syksyllä 2022 tuli ensimmäisiä infoja koululle päin sähkötupakan käytöstä muun muassa ja tota sitä ennen oli ollut jo nuuskan käyttöä, että sellaisia havaintoja niinku koulupäivän aikana tehtiin eli vessoista löytyi nuuskapusseja ja vessoja oli myöskin jonkun verran sotkettu nuuskalla. Nuuskapusseja löytyi myöskin koulun pihalta.

--

Sitten tämä kuluva lukuvuosi 23-24 toi saman ilmiön uudelleen ja ehkä enemmän nyt sitten siitä näkökulmasta, että se nuuska oli jäänyt selkeästi vähemmälle, mutta sähkötupakka sitten nosti päätään ja alkoi kuulua sellaista, että sähkötupakointia tapahtuu ihan jopa koulun tiloissa ja ja jopa oppitunneilla. Ja sitten tehostettiin valvontaa henkilöstön puolesta tietenkin ja tiedotettiin myöskin huoltajia ja pidettiin tämmöistä päihdeinfoa ihan siellä koululla heti alkusyksystä. Tämä yläkoulun opilaille erityisesti, koska se on ollut yläkoulun ilmiö enemmänkin. Jonkun verran kuudesluokkalaisia on kyllä myöskin ollut tässä tämmöisessä sähkötupakka-asiassa sitten mukana.

Kirkonkulman koululla ilmaistiin huolta päihteiden ja päihdekulttuurin kulkeutumisesta keskusta-alueelta Kirkonkulmalle. Koulun opettajat kokevat, että alueen syrjäisyyden ja yhteisön pienen koon takia lapset pysyvät päihteettöminä keskusta-alueen lapsia pitempään. Olen itse käynyt ala-asteeni Kirkonkulmalla, ja ajatus on tuttu.

Täysi-ikäisten kanssa työskentelevä haastateltava D kertoi, ettei Auran päihdetilanne juurikaan näyttäydä heillä. Aiemmin heillä on ollut tiedossa, että heidän asiakkaansa liittyvät päihdekauppaan alueella, mutta tällä hetkellä heillä ei ole tietoa päihdetilanteesta.

Haastateltavat eivät tiedä tarpeeksi nuorisotoimesta, haluavat lisää yhteistyötä

Haastateltava A, kun häneltä kysyttiin, tiedetäänkö heillä nuorisotoimen päihdetoiminnasta, tai toiminnasta yleensäkin:

Ei tule tiedotusta siitä, että mitä esimerkiksi päihdetyön saralla tapahtuu. Että en ainakaan tota.. Mä kuulun semmoiseen kunnan viestintäryhmään eli mä kuulen tavallaan semmoiset Auran niinku isot viestit mitä tulee että jos on joku semmoinen iso juttu niin varmaan sitä kautta mä sen kuulen mutta ei mitään semmoista arkipäivän päihdetyötä mitä siellä tehdään niin ei me kuulla tänne.

Haastateltava A, kun häneltä kysyttiin, haluaisivatko he nuorisotoimen tekevän heidän kanssaan enemmän yhteistyötä päihdetyön tai yleisen nuorisotyön saralla:

No ehkä, mutta ehkä voisi niinku ajatella että vitos kutos luokille voisi ajatella että... mitä se sitten olisi.. Mutta vaikka nyt sen viitos kuutos vuoden aikana, vaikka nyt yksikin kerta jonkun tunnin he tulisi pitämään ja kertomaan vaikka omasta toiminnastaan, ihan koska se on aika vieras se nuorisotyö näille lapsille.

Haastateltava B, kun häneltä kysyttiin tiedetäänkö heillä nuorisotoimen päihdetoiminnasta, ja haluaisiko hän nuorisotoimen olevan heidän kanssaan enemmän yhteistyössä:

Tällä hetkellä en tiedä suoraan sanottuna minkälaista siellä on, että ei niinku tule silleen tiedotusta tai muuten tietoa. Tällä hetkellä ei ole tietoa, joskus on ollutkin sellainen, että täällä on ollut käynyt nuorisotyöntekijä täällä koululla että on yhteistyöstä säännöllisesti, mutta nyt ei ole ollut niin paljon. sitten taas toisaalta joskus voi olla hyvinkin aikatauluihin ihan sidottuna, että monta kertaa se on sitä iltatyötä.. -- Pystyisi varmaan jotain palaveria ja itse asiassa, tällainen yksi olikin tämmöinen tota kokous että siinä oli nuorisotyötä ja ja mitä kaikkea tähän on niinku ketkä sitoutuu näihin nuoriin; kuraattoria ja sosiaali-toimesta ja niinku tämmöstä palaveria.

--

Sillä olisi kauhean suuri merkitys että tiedetään että kuinka paljon sielläkin esimerkiksi sitä (päihdeiden) käyttöä on ja puolin ja toisin. Että mitä, tässä voitaisiin niinku tehdä. Ja voi olla tämmöisiä asioita joita vapaa ajalla nähdään ennen kuin täällä koululla. Mutta tota siellä nähdään niinku vaikka että mihin suuntaan me lähdetään.

Myös haastateltava C toi esille sen, ettei hän tiedä nuorisotoimesta juuri mitään. Hän korosti moniammatillisen työn merkitystä, vaikka sanoikin, ettei se aina ole mahdollista, varsinkaan kun kyseessä on jonkun tietyn nuoren asiat. Aina uuden henkilön tullessa mukaan palvelusuhteeseen täytyy siihen saada nuorelta itseltään lupa, ja sille täytyy olla jokin painava syy:

Joo kylhän tää ehkä sit hakee paikkaansa, ja olishan moniammatillinen työ tosi tärkeä mut kaikki laajempi toiminta vaatii aina niitä lupia. Ja sen mä sanon vielä tästä että etsivä nuorisotyö on varmaan aika yksin tekemäs tätä työtä, mä olen ollut aika yksin, uusien yhteistyökanavien avaaminen tässä maailmantilanteessa... raha painaa kunnilla... rahavaje. Niin täytyy miettiä et voisko tehdä sitä työtä yhdessä kun se on kuitenkin nuoren – lapsen eduksi. Ja mä toivon et koulukin olis tässä mukana.

Haastateltava D, joka työskentelee vain täysi-ikäisten kanssa, koki ettei hänen organisaationsa tarvitse säännöllistä yhteistyötä nuorisotoimen kanssa. Hän kuitenkin koki tutustumisen olevan hyödyllistä siltä varalta, että heidän asiakkaansa sekaantuvat johonkin ongelmaan alaikäisten kanssa. Tässä tilanteessa nuorisotoimi olisi tietysti korvaamaton apu, ja itse tilanteessa kontaktin luominen nuorisotoimen kanssa vie kallista aikaa, jota tilanteessa ei ole.

Haastateltava E yhteistyöstä nuorisotoimen kanssa:

Mielestäni se tiedonsiirto voisi olla vielä aktiivisempaa. Että syyspuolella meillä oli yks ja ainut ensimmäinen tällöinen yhteinen verkosto ja sen tyyppistä työskentelyä voisi olla ihan hyvä tiivistää.

--

Että aika vähän loppujen lopuksi koululle tulee sitä informaatiota niin nuorisopalveluista kuin etsivästä nuorisotyöstä

--

Kaikki me, jotka työskennellään nuorten kanssa vapaa ajalla tai koulupäivän aikana niin mun mielestä se näkyvyys ja matalalla kynnyksellä yhteydenpito

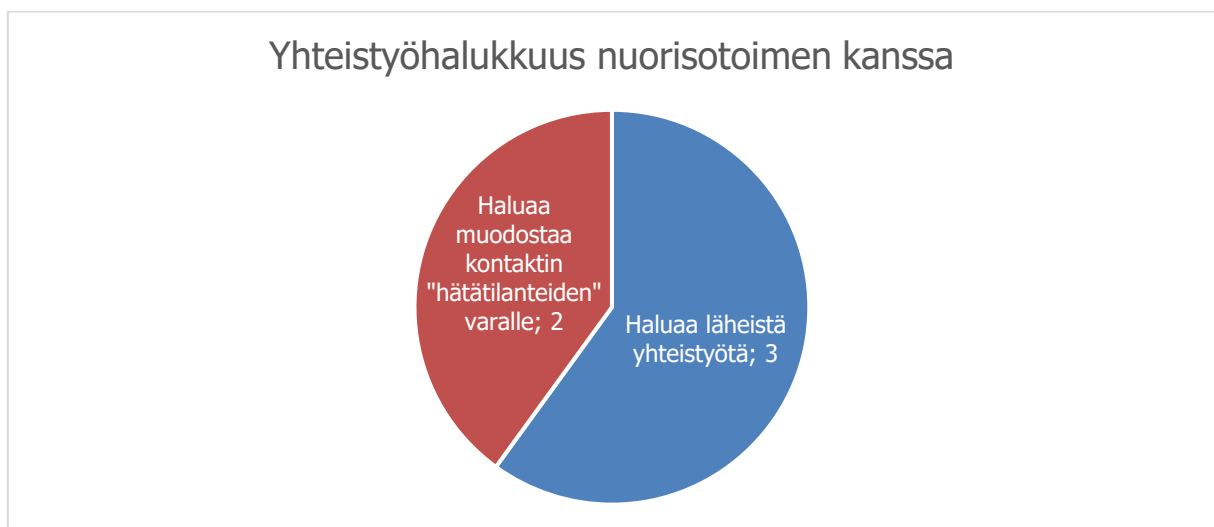
Haastateltava E kertoi myös vaikeuksista ottaa yhteyttä vanhempiin:

Oon tehnyt sellaisen havainnon, että että jotkut aikuiset on vähän arkoja ottamaan yhteyttä nuorten huoltajiin, varsinkin aurassa asuvat aikuiset, että siinä on varmaan semmosta pienen paikkakunnan problematiikka että että tota pelkää mitä siitä seuraa jos ottaa yhteyttä ja ja puuttuu, että se se on semmoinen mihin mihin toivoisin niinku kehitystä että että että meidän on puututtava ihan kaikkiin tilanteissa ja tapauksia samalla lailla asuinpaikasta riippumatta.

Ehkäisevän päihdetyön kenttä tarvitsee moniammatillista yhteistyötä. Jos kaikki kasvatus- ja sosiaalialan toimijat muodostaisivat yhteisen rintaman, voisi se antaa aremmille toimijoille rohkeutta kohdata ja tarvittaessa asettua huoltajia vastaan.

Jokaisessa haastattelussa ilmeni, etteivät haastateltavat tiedä mielestään tarpeeksi nuorisotoimen päihdetyöstä tai nuorisotoimen toiminnasta muutenkaan. Lisäksi monet kokivat ettei nuorisotoimen tiedotus toisille ammattilaisille ole riittävää, tai ainakaan ei saavu heille asti. Luonnollisesti vähemmän nuorisotoimen ja alle 18-vuotiaiden kanssa tekemisissä olevat haastateltavat tiesivät nuorisotoimesta vähiten. Heidänkin kohdallaan on mielestäni silti huolestuttavaa, miten vähän he tietävät nuorisotoimesta. Vaikka nuorisotoimi ei teekään näiden ryhmien kanssa suoraa yhteistyötä, ainakaan usein, verkostoituminen on sosiaalialalla tärkeää, varsinkin Auran kaltaisessa haja-asutetussa kunnassa, jossa toimijat voivat olla niin fyysisesti kuin sosiaalisesti kaukana toisistaan.

Kaikki haastateltavat kokivat, että jonkin asteinen yhteistyö olisi hyväksi. Halutun yhteistyön intensiteetissä oli kuitenkin vaihtelua. Kolme haastateltavista koki tiiviinkin yhteistyön olevan hyväksi, ja pitäisi esimerkiksi pitää säännöllisiä kokouksia. Loput kaksi taas kokivat, että jokin esittäytymiskierros olisi hyvä, mutta mitään syvempää ei tarvita. Olisi vain hyvä että nuorisotoimen työntekijät ja toimintatavat tunnettaisiin, jotta yhteistyötä tarvittaessa ei tarvitsisi käyttää aikaa tutustumiseen ja kontaktin luomiseen. Erityisesti koulumaailman toimijat kokivat tiiviin yhteistyön ajankohtaiseksi. Seuraavassa kuviossa haastateltavien jakautuminen havainnollistettuna:

Kuvio 5. Kolme haastateltavista haluaa läheistä yhteistyötä nuorisotoimen kanssa ja kaksi vain muodostaa kontaktin "häätätilanteiden varalle"

Haastattelujen yhteenveto

Haastatteluaineistosta nousi muutama vahva ajatus: Haastateltavien tietoisuus Auran päihdetilanteesta vaihtelee paljon eri toimijoiden välillä. Ajankohtaisimpina asioina pidettiin sähkösavukkeita sekä vähemmissä määrin muita tupakkatuotteita sekä alkoholia. Huumeet eivät juurikaan huolettaneet, vaikka niitä tiedetäänkin käytettävän. Pikemminkin varsinaista huumeiden käyttöä enemmän huolettivat huumeasenteet, ja päihdeasenteet muutenkin.

Myös haastateltavien tietoisuus nuorisotoimen toiminnasta ja työntekijöistä vaihtelee, eikä yksikään haastateltava koe tietävänsä tarpeeksi. Kaikki haastateltavat haluavat lisää yhteistyötä nuorisotoimen kanssa, mutta halutun yhteistyön intensiteetti vaihtelee. Osa haluaa tiivistäkin yhteistyötä kokouksineen kaikkineen, osa haluaa vain muodostaa kontaktin hätätilanteiden varalle. Näitä huomioita vein nuorisotoimen ideapajaan keskustelun pohjaksi, esimerkeiksi sidosryhmien tarpeista.

5.2 Toiveena avoimpi päihdetyö

Kuten mainittu, ideapajassa oli osallistujia minut mukaan lukien kolme. Tämä oli vähemmän kuin olin toivonut, mutta tälläkin ryhmällä saimme aikaan hyvää keskustelua, ja mahdollisesti pienemmän porukan etu oli siinä, että jokainen sai puhua rauhassa ja pitkästi, eikä kukaan dominoinut keskustelua, eikä keskustelua muutenkaan tarvinnut juuri ohjailta.

Aloitimme keskustelemalla siitä, missä olemme päihdetyön kannalta lähiaikoina onnistuneet ja missä on ollut parannettavaa. Tämän jälkeen pohdimme verkostoitumista, käyttäen pohjana keskustelulle haastatteluista nousseita ajatuksia. Hahmottelimme päihdearvojamme ja sitä, mitä on tarkoitus tehdä päihdetyöhön liittyen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Missä olemme onnistuneet

Nuorisotyöntekijä:

Viime syksynä ainakin puututtiin (päihteiden käyttöön) tosi tehokkaasti ja ollaan saatu semmoinen kontakti nuoriin, että he kyllä ihan vapaasti kertoo, uskaltaa kertoa, mitä he touhuu vapaa-ajallaan.

--

Just sen tehokkaan puuttumisen takia niin tää kevät on ollut aika paljonkin helpompi näiden päihteiden osalta.

--

Joo ja kun noi uudet säännöt tuli voimaan niin sen jälkeen on löytynyt paljon vähemmän energiajuomia ja nuuskapusseja, että hyvin meni perille, kun ne tietää että siitä tulee aina sanktiota.

Koulunuorisotyöntekijä:

Koululla oli se sähkötupakka homma tosi paha varsinkin syksyllä. Nyt se on helpottanut tai sitten sitä osataan piilotella paremmin. Vessoihin ei kauheasti saa mennä tunnilla. Jotkut opettajat on tarkempia kuin toiset. Välkillä seurataan tarkemmin sitä, että mennään oikeasti ulos eikä päästä mihinkään vessaan koko välkäksi.

Ja välituntialue pienennettiin niin, ettei niitä piilopaikkoja olisi niin paljoa ulkona. Niin silloin ainakin puhuttiin tosi paljon siitä ongelmasta kaikissa palavereissa, henkilöstökokouksissa ja sitten tuossa yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä, niin nyt se ei ole ollut keväällä enää aiheena ollenkaan, koska ilmeisesti kaikki on sitä mieltä, että se ainakin nyt saatiin sen verran hyvää malliin, että ei tarvitse sitten nyt niin aktiivisesti puuttua.

Esimerkkeinä lähiaikoina onnistuneesta päihdetyöstä nousi nuorisotilan osalta luottamuksen luominen nuorisoon. Nuoret on saatu ymmärtämään nuorisotilan säännöt ja erityisesti päihdeettömyys sekä väkivallattomuus. Uusissa säännöissä on muun muassa kielletty ”varjonyrkkeily” ja painiminen, ja sääntörikkomuksista seuraa aina sanktioita, ei pelkkää puhuttelua. Nuoriin on luotu luottamussuhde, ja monet nuoret kertovat avoimesti päihdekokemuksistaan. Koulussa taas sääntöjen tehokkaampi valvominen ja erityisesti sähkötupakkaan puuttuminen.

Missä meillä on parannettavaa

Nuorisotyöntekijä

Aina on parannettavaa. Ja kyllä mä niinku näkisin että että just tämmöisestä niinku verkostotyössä. Jotenkin tuntuu, että kaikki tekee sitä työtänsä siellä omassa yksikössään.

Olisi paljon kivempi, että vähän tietäisi enemmän niinku mitä koulun saralla tapahtuu ja mitä sosiaalitoimen puolella tapahtuu ja saisi yleiskuvaa.

Nuorisotoimessa koetaan verkostoitumisessa olevan parannettavaa. Tavoitteena olisi saada enemmän tietoa erinäisiltä toimielimiltä ja samoin jakaa heille enemmän tietoa. Moniammatillisia kokouksia pitäviä ryhmiä on jo olemassa, kuten nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat muun muassa koulun oppilashuollon henkilökunta, nuorisitoimi sekä sosiaalitoimi. Näitä kokoukset ovat kuitenkin harvassa, eikä niissä pystytä laillisesti tai ajan puolesta käsittelemään yksittäisten nuorten asioita. Kunnan nuorison tilanteesta kokonaiskuvan saamiseen kokoukset ovat nuorisotyöntekijän ja koulunuorisotyöntekijän mukaan hyödyllisiä.

Tiedottaminen ammattilaisille ja kuntalaisille

Haastatteluista ilmeni, että sidosryhmät kokevat etteivät saa tarpeeksi tietoa nuorisotoimen toiminnasta. Nuorisotoimesta taas kerrottiin, että myös kuntalaisilta on tullut palautetta siitä, ettei tieto toiminnasta tule heille asti. Nuorisotoimessa kuitenkin ollaan sitä mieltä, että tiedotus on tehty niin tehokkaasti kuin mahdollista, kaikkien kanavien kautta ja usein. He korostavat, että kaikille ei saa tietoa perille vaikka tekisi kaiken täydellisesti. Tieto on saatavilla, mutta ihmiset, varsinkaan kuntalaiset, eivät osaa aina löytää sitä.

Koulunuorisotyöntekijä:

En ymmärrä vieläkään sitä ajatusta ettei Cafesco esimerkiksi mainosta tarpeeksi kun tuntuu et mä törmään niihin mainoksiin kaikkialla. Mä oon kaarinalainen ja silti just kaikki instagramit ja facebookit työntää koko ajan (Cafescon mainoksia). Mä en käy Auran tapahtumakalenterissa koska mä en tee sillä mitään, mutta jos mä olisin auralainen niin saattaisin käydäkin. On sielläkin ne mainokset. Ja niinku yleisesti mun mielestä jos ottaa vähänkään selvää niin kyllä sitten tietää niinku ainakin tällaiset kaikki tapahtumat, ja on näistä aukioloajat yleisesti. Tai sitten kaikki erikoistunut mitä täällä tapahtuu.

Ja sitten niitä mainoksia on koululla ja muuta.

Nuorisotoimen työntekijät myös painottavat, että yhteistyön täytyy olla molemminpuolista: Jos sidosryhmät haluavat yhteistyötä, ne voisivat ottaa nuorisotoimeen yhteyttä. Nuorisotoimen yhteystiedot ovat julkisesti saatavilla ja löytyvät todella helposti, kun taas monien sidosryhmien yhteystiedot ovat piilossa tai ainakin paljon vaikeammin löydettävissä. Näin ollen nuorisotoimen on vaikeaa ottaa yhteyttä sidosryhmiin, mutta sidosryhmien on helppo ottaa yhteyttä nuorisotoimeen. Nuorisotoimesta lähtöisin oleva yhteistyö on paljon tehottomampaa kuin nuorisotoimeen kohdistuva yhteistyö.

Päihdearvot

Nuorisotyöntekijä ja koulunuorisotyöntekijä painottivat ideapajassa avoimuutta ja turvallisena aikuisena toimimista. Nuorten tulee pystyä kertomaan avoimesti päihteistä ja heitä askarruttavista asioista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että päihteiden vaaroja vähäteltäisiin tai niihin suhtauduttaisiin normaalina osana nuoruutta. On vain tärkeää laittaa asiat tärkeysjärjestykseen.

Koulunuorisotyöntekijä:

Ei lähdetä vähättelemään mitään päihteitä ja haittoja, että kun kuulee välillä joidenkin ihan työntekijöiden, aikuisten ammattilaisten suusta, että no ei se sähkö tupakka ole niin paha kuin tupakkaa polttaisi. Ei tällaisia mun mielestä ole ihan järkeä kauheasti viljellä noille nuorille, se vaikuttaa tosi paljon. Se on ihan suora hyväksyntä, ei nuoret kuule sitä ajatusta taustalla vaan ne kuulee että se on ihan OK.
--

Nuoren täytyy pystyä tulemaan kertomaan sitten jos jotain on tapahtunut. Voi olla sellaiset vanhemmat kenelle ei missään nimessä uskalla kertoa jos on juonut liikaa, on pahimmassa tapauksessa ollut tajuttomana pitkään jossain bileissä ja pelkää, ja ihan kaikki tämmöiset niin se, että niillä olisi kuitenkin se varmuus siitä, että täällä ei lähdetä mihinkään jeesustelun kannalta siinä kun niinku tällaista tullaan kertomaan.

Lyhyen ja pitkän ajan tavoitteet

Tavoitteena lyhyellä aikavälillä on puuttua taas enemmän sähkö tupakan käyttöön, sillä lähiaikoina sitä on taas näkynyt useammin. Pitkällä aikavälillä ideapajaan osallistuneet nuorisotoimen työntekijät haluavat ainakin syventää yhteistyötä koulun kanssa, ja erityisesti helpottaa nuorten siirtymistä yläkouluun, sekä tutustuttaa heitä paremmin nuorisotoimeen. Tätä ollaan ennenkin tehty järjestämällä tutustumistunteja tai -päiviä Cafescolla seitsemäsluokkalaisille. Tärkeää on myös aiemmin mainitun nuorten kanssa luodun luottamussuhteen ylläpitäminen ja vahvistaminen.

Koulun kanssa yhteistyön lisäksi halutaan yhdenmukaistaa käytäntöjä. Esimerkkinä tästä: Lähiaikoina koulussa ollaan yritetty kitkeä kiroilua, puuttamalla siihen entistä tiukemmin ja antamalla jälki-istuntoja herkemmin. Tämä tieto ei ole ajoissa välittynyt nuorisotoimelle, joten nuorisotoimi ei ole ollut yhtä tiukkana. Jos koulun ja nuorisotoimen kommunikaatio toimisi paremmin, ja molemmat sitoutuisivat toimimaan samalla tavalla, molempien toiminta tehostuisi. Samaa voidaan soveltaa päihdeasioihin kuten väkivaltaankin. Käytäntöjen yhdenmukaistaminen

liittyy sekä nuorisotoimen ja koulun yhteistyöhön että nuorisotoimen ja koulun sisäisiin prosesseihin. Koulunuorisotyöntekijä kertoo että koululla on otettu käyttöön käytäntö, jossa kolmen samasta syystä määrätyn jälki-istunnon jälkeen järjestetään kasvatuskeskustelu, ja jos sekkään ei auta, otetaan yhteyttä lastensuojeluun.

Koulunuorisotyöntekijä:

Koulussa opettajien kanssa tuntuu, että he ei aina jaksa kirjoittaa sitten jälki-istuntoa niin sitten ne jää. Nyt on saatu koululla silleen, että jos sulla tulee 3 kertaa samasta aiheesta jälki istuntoa niin sitten se on kasvatuskeskustelu ja jos se jatkuu niin sitten se on lastensuojeluilmoitus niin se on todella ryminällä etenevä prosessi. Niin siinä kohtaa niillä jälki-istunnoilla on todella iso merkitys. Siellä pitäisi varmaan sitten ehdottomasti jotenkin muistaa sitä sinnikkyyttä.

Ideapajan yhteenveto

Ideapajan keskustelussa päällimmäisenä nousivat ajatukset siitä, että verkostotyö on nuorisotoimelle kyllä tärkeää, mutta nuorisotoimi ei voi olla jatkuvasti tekemässä aloitetta, sillä se ei ole resurssitehokasta. Nuorisotyöntekijä ja koulunuorisotyöntekijä kokevat, että on tärkeää ylläpitää ja vahvistaa nuoriin luotua luottamussuhdetta.

Lisäksi painotettiin sitä, että nuorille täytyy olla selvää, että nuorisotoimessa on turvallisia aikuisia, joille voi tulla puhumaan myös päihdeasioista avoimesti ilman pelkoa tuomitsemisesta. Tämä ei tarkoita sitä, että päihteiden vaikutuksia vähäteltäisiin. Yhteistyötä halutaan lisää. erityisesti koulun kanssa, ja halutaan yhdenmukaistaa käytäntöjä.

6 PÄÄTELMÄT JA TUOTOS

Tässä luvussa esittelen analyysistä nousseet päätelmäni, päätelmien pohjalta tehdyn tuotoksen sekä tilaajan palautteen opinnäytetyöhön ja tuotokseen. Lopuksi pohdin opinnäytetyöni prosessia.

6.1 Päätelmiä ja nuorisotoimen päihdetoimintaopas

Haastatteluista nousi vahvasti esiin sidosryhmien halu tehdä tiiviimpää yhteistyötä nuorisotoimen kanssa. Joidenkin toimijoiden kohdalla haluttu yhteistyö oli todella tiivistä, sisältäen yhteisiä säännöllisiä kokouksia ja yhteistä toimintaa, esimerkiksi infotilaisuuksia ja tapahtumia kouluissa. Joidenkin kohdalla taas tälle ei ole tarvetta, vaan ryhmät haluavat yksinkertaisesti tutustua nuorisotoimen työntekijöihin ja muodostaa suhteen ikäänkuin valmiiksi, jotta nuorisotoimen piirissä olevaan nuoreen liittyvän huolen noustessa ammatillinen suhde on valmiina, eikä esittäytymisiin ja toimintatapojen läpi käymiseen tarvitse käyttää aikaa, vaan voidaan heti käydä toihin nuoren hyväksi.

Ideapajasta nousi monia samoja asioita kuin haastatteluistakin: Yhteistyötä halutaan lisätä, mutta toisaalta koetaan, että nuorisotoimi tekee jo kaikkensa yhteistyön ja tiedotuksen edistämiseksi, ja pikemminkin sidosryhmiltä toivotaan enemmän aloitetta. Nuorisotoimesta lähtöisin oleva verkostoituminen on tehotonta verrattuna siihen, että sidosryhmät ottaisivat yhteyttä nuorisotoimeen. Tärkeimpinä tavoitteina nousivat nuorten kanssa saavutetun luottamuksen säilyttäminen ja vahvistaminen, sekä koulun kanssa yhteistyön edistäminen ja toimintatapojen yhdenmukaistaminen.

Päällimmäisenä kehittämistyöstä mieleeni jäi toimintakentän sekavuus ja tiedon puute. Nuorisotoimen työntekijöiden mukaan halua toiminnan kehittämiseen on, mutta työkalut ja resurssit puuttuvat. Sidoryhmistä ei tiedetä tarpeeksi, eivätkä sidoryhmät tiedä nuorisotoimesta. Nuorisotoimessa halutaan yhdenmukaistaa toimintaa. Näiden pohdintojen perusteella opinnäytetyön tuotoksena syntyi nuorisotoimen päihdetoimintaopas. Vaikka opinnäytetyö koski enimmäkseen sidoryhmäyhteistyötä, oppaan sisältö käsittelee päihdetyötä myös laajemmin. Oppaan tarkoitus on yhdenmukaistaa toimintaa ja antaa kaikille samat lähtökohdat ja työkalut. Nuorisotoimella ei ennen tätä ollut varsinaista päihdetoimintaopasta. Minulle on kerrottu että jonkinlainen opas oli ollut joskus olemassa, mutta se on vuosien varrella työntekijöiden vaihtuessa hävinnyt.

Uusi opas pohjautui aluksi EHYT ry:n Niina Himankan (2022) luomaan nuorisotilan päihdetoimintamallipohjaan, josta sitä jatkojalostettiin Auran nuorisotoimelle sopivaan suuntaan. Oppaassa kerrotaan aluksi perustietoja nuorisotoimesta, esitellään työntekijärakenne, nuorisotilan sääntöjä ja Auran keskusta-alueen tietoja. Tämän jälkeen kerrotaan nuorisotoimen toimintamalleista päihteisiin, mielenterveyteen ja uhkapeleihin liittyvissä tilanteissa. Lisäksi kerrotaan yhteistyöstä sidosryhmien kanssa ja tiedottamisesta sekä ammattilaisille että kuntalaisille. Lopuksi kerrotaan uuden työntekijän perehdyttämisestä oppaan avulla sekä oppaan päivittämisestä. Päihdetoimintaopas toimitettiin nuorisotoimen henkilökunnalle sähköisessä muodossa. Oppaan ei ole tarkoitus olla ainoa ohje työntekijöille, vaan se toimii osana kokonaisuutta jonka muodostavat työyhteisö ja muut ohjeet kuten kunnan mielenterveys- ja päihdesuunnitelma.

Nuorisotoimen päihdetoimintaoppaasta on poimittu tähän muutamia otteita, koko opas on liitetty opinnäytetyön liitteeksi Theseus-palvelussa.

Kuvakaappaus oppaan sisällysluettelosta:

Sisällys	
1	Johdanto 2
2	Kulttuurinen Nuorisokahvila Cafesco 3
2.1	Cafesco miljöönä 3
2.2	Cafesccon lähiympäristö 3
3	Kävijät ja toiminta 4
4	Päihdekäytännöt 5
4.1	Yleistä päihdekäytännöistä ja tilanteesta 5
4.2	Päihteiden käyttöön puuttuminen 6
4.3	Päihteiden välittämiseen puuttuminen 6
4.4	Päihdepuheeseen puuttuminen 6
4.5	Energiajuomat 6
4.6	Pelien ikärajojen valvonta ja rahapelaaminen 6
5	Palveluihin ohjaaminen 7
6	Tiedottaminen sidosryhmille ja kuntalaisille 7
6.1	Tiedottaminen sidosryhmille 7
6.2	Tiedottaminen kuntalaisille 7
7	Oppaan päivittäminen ja uusien työntekijöiden perehdyttäminen 8
7.1	Oppaan päivittäminen 8
7.2	Uusien työntekijöiden perehdyttäminen 8
	LÄHTEET 9

Kuvio 6: Päihdetoimintaoppaan sisällysluettelo.

Otos oppaan leipätekstistä:

Päihteiden käyttöön puuttuminen

Cafescoon ei saa tulla minkään päihteen vaikutuksen alaisena, ja päihteiden käyttö on Cafescon alueella kielletty. Jos kävijän epäillään olevan päihtynyt, voidaan hänet hänen suostumuksellaan puhalluttaa Cafescon alkometrillä. Nuorta ei voida pakottaa puhaltamaan, mutta puhaltamatta hän ei tilalle saa jäädä. Selvästi päihtyneen nuoren saapuessa Cafescolle tehdään henkilöstä lastensuojeluilmoitus ja ilmoitetaan huoltajalle. Jos on syytä olettaa lapsen olevan vaaraksi itselleen tai muille, hälytetään paikalle poliisi. Yleistä puhallutusta ilman epäilystä päihtymisestä ei tehdä.

Selkeästi päihtyneitä nuoria ei näy usein, selkeästi yleisempää on nuorten tupakointi ja sähkötupakan eli vapen käyttö. Nuoret eivät tätä itse myönnä tai käytä tupakkatuotteita avoimesti, vaan käyvät ohjaajien silmien ulottumattomissa, joko Cafescon alueen ulkopuolella tai nurkkien takana. Nuuskaamista selkeästi esiintyy paljon, päätellen nuuskan määrästä Cafescon roskiksissa.

Päihteiden välittämiseen puuttuminen

Samoin kuin päihteiden käytön kohdalla, päihteiden välittäminen, maksusta tai ilmaiseksi on Cafescolla kiellettyä, ja päihteitä välittävistä ja vastaanottavista nuorista tehdään lastensuojeluilmoitus, koteihin ilmoitetaan ja tarvittaessa otetaan yhteys poliisiin. Päihteiden välittämistä ovat myös päihdekaupat joissa tuotteet eivät fyysisesti Cafescolla vaihda omistajaa, vaan esimerkiksi kaupoista sovitaan, oli tilanteessa mukana rahaa tai ei.

Päihdepuheeseen puuttuminen

Cafescossa kannustetaan asiallaseen avoimeen keskusteluun, myös päihteistä. Ohjaajat kannustavat nuoria päihdeettömään elintapaan, ja korjaavat nuorten väärinkäsityksiä päihteistä. Päihteitä romantisoivaa puhetta haastetaan.

Energiajuomat

Energiajuomat ovat kiellettyjä Cafescossa. Myös energiajuoman välittäminen alle 15-vuotiaalle on Cafescossa kiellettyä. Jos alle 15-vuotias saapuu Cafescoon energiajuoma mukanaan, nuori voi luovuttaa juoman henkilökunnalle, tai nuorelta evätään pääsy tilalle.

Cafescossa oli syksyllä 2023 kokeilu, jonka aikana 15-vuotiaat ja sitä vanhemmat saivat nauttia tiloissa energiajuomia. Alle 15-vuotiailta energiajuomat olivat kokeilunkin aikana kiellettyjä. Kokeilussa nähtiin onnistumisiakin, mutta lopulta päätettiin että energiajuomat ovat jatkossakin kiellettyjä. Oli turhan vaikeaa vahtia, että energiajuomat olivat vain yli 15-vuotiaiden käytössä, emmekä kokeneet energiajuomien tuovan nuorisotilalle juuri mitään positiivista.

Pelien ikärajojen valvonta ja rahapelaaminen

Cafescossa noudatetaan kuvaohjelmalain toisen luvun kuudennen pykälän mainitsemia ikärajoja, ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin linjauksia. Tärkein linjaus tässä mainittavaksi on, että ikäraajat ovat lapsiryhmiä ohjatessa absoluuttisia, eikä

ikärajajoustoja voi ryhmien kanssa harjoittaa. (Kuvaohjelmalaki 2011/710 & Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2021.) Näin ollen esimerkiksi K13-merkittyjä pelejä ei voi pelata, jos paikalla on alle 13-vuotiaita, vaikka pelaaja itse ylittäisi ikärajan. Sama koskee elokuvia ja muuta mediaa.

Kaikenlainen raha- ja uhkapelaaminen on Cafescolla kiellettyä, ja jos nuoren koetaan olevan vaarassa jäädä peliriippuvaiseksi, voidaan hänet ohjata mielenterveyspalvelujen pariin.

6.2 Lopuksi

Opinnäytetyö ja tuotos esiteltiin tilaajalle nuorisotoimen kokouksessa 26.3.2024. Nuorisotoimen työntekijät ja hyvinvointijohtajat kiittivät tuotoksesta, ja sanoivat sen tulevan tarpeeseen. Kuten mainittu, tuotos liitetään osaksi Auran nuorisotoimen ohjeistuksia.

Opinnäytetyön tietoperusta toimi tukena ehkäisevän päihdetyön kentän ymmärtämisessä, vaikka varsinainen kehittämistyö olikin varsin arkeen keskittyvää. Haastattelu ja ideapaja toimivat hyvin yhtenäisenä kokonaisuutena, ja toimivat myös omina itsenäisinä menetelminään. Mielestäni kehittämistyö on tuottanut Auran nuorisotoimelle hyödyllistä materiaalia. Vaikutus laajempaan yhteiskuntaan, esimerkiksi Varsinais-Suomeen, on rajattua, mutta toivon tekemäni työn auttavan nuorisotoimen henkilökuntaa työn laajentamisessa. Työstä voisi varmasti olla hyötyä esimerkiksi naapurikuntien nuorisopalveluille, jos Auran kunta haluaa jakaa tässä tuotettua materiaalia. Jatkokehittämisen suunta ja intensiteetti riippuu paljon tilaajan haluista ja resursseista. Loogisena jatkosuuntana näen vahvemman keskittymisen verkostoitumiseen ja tiedottamiseen.

Nähdäkseni opinnäytetyö onnistui tehtävässään, ja vaikka sen vaikutusalue on verrattain pieni, siitä on hyötyä nuorisotyön kentällä. Opinnäytetyön tekoprosessi oli mielenkiintoinen oppimiskokemus sekä katsaus nuorisotoimen, päihdetyön ja verkostoitumisen maailmaan. Koen että prosessi on ollut äärimmäisen tärkeä osa omaa ammattillista kehittymistäni.

LÄHTEET

- Auran kunta 2021. Auran kunnan mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2021-2025. Auran kunnan perusturvalautakunta 2021.
- Auran kunta 2022. Auran kunnan nettisivut: Nuorisotyö. Viitattu 28.11.2023. <https://aura.fi/nuorisotyö/>
- Cafesco 2024. Instagram-tili (@cafesco). Kulttuurinen nuorisokahvila Cafesco: aukioloajat.
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2023. Kohti yhteisöjen yhteiskuntaa – Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n strategia. EHYT ry: Helsinki. <https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2021/05/Strategia-EHYT-verkkosivuille.pdf>.
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2024a. Nuoret ja alkoholi: Mitä kasvattajan on hyvä tietää. EHYT ry:n verkkosivut. EHYT ry: Helsinki. Viitattu 22.2.2024. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/tukea-eri-elamantilanteisiin/nuoret-ja-alkoholi-mita-kasvat-tajan-on-syyta-tietaa/>
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2024b. Päihde- ja peli-info: Nikotiinipussit. EHYT ry:n verkkosivut. EHYT ry: Helsinki. Viitattu 25.1.2024. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/nikotiinituotteet/nikotiinipussit/>
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto 2024. EPT-järjestöverkoston verkkosivut. Viitattu 6.3.2024. <https://www.ept-verkosto.fi/verkoston-toiminta/>
- Hautio, Minna 2023. Tunnuslukujen ymmärtäminen -webinaari 14.11.2023 (osuus 17:45-19:40). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta -opintojakso. Ei julkaistu.
- Himanka, Niina 2022. Nuorisotilan päihdetoimintamalli. EHYT ry: Helsinki.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024. Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Viitattu 25.3.2024. <https://humak.libguides.com/c.php?g=684696>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2024. Opinnäytetyön saavutettavuusvaatimukset -nettisivu. Julkaisupäivä ei tiedossa. Viitattu 26.2.2024. <https://humak.libguides.com/c.php?g=686704>
- Hyytiä, Petri 2015. Päihteiden vaikutus kasvavan lapsen ja nuoren aivoihin. Artikkel. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 131(10):933-9. Verkkajulkaisu. Viitattu 9.2.2024. <https://www.duodecimlehti.fi/duo12255>
- Innokylä-verkkosivun materiaalit 2024. Aivoriihi. Viitattu 12.1.2024. <https://innokyla.fi/fi/ty-okalut/aivoriihi>
- Kallionpää, Katri 2024. Nikotiinipussien vaikutuksia on tutkittu vain vähän ja tulokset ovat ristiriitaisia. Artikkel. Helsingin Sanomat verkkajulkaisu. Helsingin Sanomat: Helsinki. <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000010120464.html>
- Karjalainen, Karoliina & Hakkarainen, Pekka & Salasuo, Mikko 2023. Suomalaisten huumeidenkäyttö ja huumeasenteet 2022. Tilastoraportti 15/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146435/Suomalaisten%20huumeiden%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20ja%20huumeasenteet%202022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Koskinen, Hanna ja Virtanen, Sirpa 2023: Tupakkatilasto 2022. Tilastoraportti 58/2023. 25.10.2023. Terveystieteiden tutkimuskeskus.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147662/Tupakkatilasto2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Lavonen, Luna 2024. Nikotiinipussien hinnat nousevat vasta kesällä. Artikkelit. Turun Sanomat: perjantai 19.1.2024. Turku.

Laukkanen Eila 2006. Todellisuudentajun häiriöt. Kirjassa: Lukkanen E, Marttunen M, Miettinen S & Pietikäinen M. (toim.) Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Duodecim, Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna.

Liedon kaupunki 2023. Liedon kaupungin nettisivut. Nuorisotilat. Viitattu 20.12.2023. <https://lieto.fi/palvelut-ja-asiointi/nuorten-palvelut/nuorisotilat>

Lippo, Anni & Järvi, Heidi & Poikolainen, Tiina 2022. Osallistava työpaja yhteiskehittämisen menetelmänä. READ-lehti 2-2022. Verkkojulkaisu. Viitattu 27.2.2024. <https://read.xamk.fi/2022/logistiikka-ja-merenkulku/osallistava-tyopaja-yhteiskehittamisen-menetelmana/>

Maanmittauslaitos 2022. Suomen pinta-ala kunnittain 1.1.2022. Taulukko. Viitattu 14.12.2023.

Maunu, Antti 2012. "Ryypäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten kulttuureihin. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry: Helsinki.

Mielenterveyden keskusliitto. Mikä askarruttaa: riippuvuudet. Hallitsevatko riippuvuudet elämäsi? Mielenterveyden keskusliiton verkkosivut. Viitattu 4.2.2024. <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/riippuvuudet/>

Mielenterveyslaki (1116/1990)

Mielenterveystalo. Nuorten päihteiden käyttö. Mielenterveystalon verkkosivut. Viitattu 31.1.2024. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/paihteet/nuorten-paihteiden-kaytto>

Mynämäen kunta 2023. Mynämäen kunnan nettisivut. Nuorisotilat. Viitattu 20.12.2023. <https://www.mynamaki.fi/vapaa-aika-ja-kulttuuri/nuoret/nuorisotilat/>

Mäkelä, Pia & Martikainen, Pekka & Peltonen, Markku 2017. Sosioekonomiset erot alkoholikuolleisuudessa ja alkoholin käytössä. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Tutkimuksesta tiivistys 4/2017.

Normann, Maria & Odell, Heidi & Tapio, Mari & Vuohelainen, Elsi 2018. Nuorisotalon ehkäisevä päihdetyö - hyppää kyytiin! Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisu 20. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Nuorisolaki (1285/2016)

- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma pro oy.
- Piispa, Mikko 2017. Sammuuko savuke, nouseeko nuuska? Tutkimus yläkouluikäisten tupakatuotteisiin liittyvistä mielikuvista ja kokemuksista. Verkkojulkaisu 127. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Suomen syöpäyhdistys: Helsinki.
- Poliisi. Ankkuritoiminta nuorten tukena. Poliisin verkkosivut. Viitattu 27.3.2024. <https://poliisi.fi/ankkuritoiminta-nuorten-tukena>
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli & Aaltio, Iris 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Päihdehuoltolaki (41/1986)
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto: Tampere. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Savonen, Jenni 2023. Ristiriitainen huumeiden käyttö – suomalaisten huumeasenteet ja niiden merkitys. Artikkel. Haaste-lehti 1-23. Nettijulkaisu. Viitattu 27.2.2024. <https://rikoksentorjunta.fi/-/haaste-1-23-suomalaisten-huumeasenteet-ja-niiden-merkitys>
- Sosiaalihuoltolaki (1303/2014)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018. THL-nettisivut: Miksi ehkäisevää päihdetyötä tehdään? Viitattu 13.12.2023. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/mita-ehkaiseva-paihdeyto-on/miksi-ehkaisevaa-paihdeyota-tehdaan>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyraportti 2023.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Keskeiset käsitteet. THL:n verkkosivut. Viitattu 26.1.2024. <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/mita-ehkaiseva-paihdeyto-on/keskeiset-kasitteet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023c. Kouluterveyskyselyt Sampo-tilastopalvelussa.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a Tilastopalvelu Sotkanet. Auran kunnan ja koko maan tunnuslukuja. Viitattu 14.12.2023. <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>
- Tilastokeskus 2023. Kuntien avainluvut -palvelu. Auran kunnan avainluvut. Tilastokeskuksen nettisivut. <https://www2.tilastokeskus.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=KU019&year=2023>
- Tuhkanen, Markku 2023. Vapetus riistäytyi hallinnasta kouluissa – Lahdessa on jopa jouduttu rajoittamaan oppilaiden vessakäyntejä. Artikkel. Yle uutiset verkkojulkaisu. Yle: Helsinki. <https://yle.fi/a/74-20061618>
- Tuominen, Wilma 2020. Mikä on sober curious -ilmiö ja miksi alkoholittomuus kiinnostaa? Artikkel. Sobermimmi-verkkosivut. Viitattu 22.2.2024.

<https://www.sobermimmi.com/post/mik%C3%A4-on-sober-curious-ilmi%C3%B6-ja-miksi-alkoholittomuus-kiinnostaa>

Valta, Laura 2024. Pikkukunnan koulusta löytyi ”kannabisvapea”, ja rehtori huolestui – aikuiset ilmiöstä ihan pihalla. Artikkel. Yle uutiset verkkojulkaisu. Yle: Helsinki.
<https://yle.fi/a/74-20065753>

Varjo, Jenni ja Ranta-aho, Jaana 2023. Kulttuurisen nuorisokahvilan Cafescon vuokrasopimus. Auran nuorisotoimi. Auran kunta: Aura.

Varjo, Jenni 2023. Suullinen tiedonanto Auran nuorisotoimen toiminnasta. 25.1.2024. Aura.

Varjo, Jenni & Varjo, Tomi & Varjonen Vili 2024. Suullinen keskustelu nuorisotoimen näkemästä päihteidenkäytöstä vs tilastoihin päätyvä päihteidenkäyttö. 10.2.2024. Aura.

Varjonen, Vili 2024. Suullinen tieto / havainnointia nuorisotoimen tilanteesta. 11.2.2024. Aura.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varha 2024. Varsinais-Suomen päihdetilannekysely 2023.

HAASTATTELUT JA IDEAPAJA

Kaikki haastattelut on tehnyt Vili Varjonen

Haastateltava A 2024. Kasvatusalan ammattilainen. 17.1.2024. Aura.

Haastateltava B 2024. Terveysalan ammattilainen. 19.1.2024. Aura.

Haastateltava C 2024. Sosiaalialan ammattilainen. 29.1.2024. Aura.

Haastateltava D 2024. Sosiaalialan ammattilainen. 2.2.2024. Teams- Videohaastattelu

Haastateltava E 2024. Kasvatusalan ammattilainen. 20.2.2024. Teams-videohaastattelu.

Nuorisotoimen ideapaja 28.2.2024. Aura. Auran nuorisotyöntekijä ja koulunuorisotyöntekijä. Ideapajan pitäjä: Vili Varjonen.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

1. Miltä Auran nuorison päihdetilanne näyttää teidän näkökulmastanne?
2. Millaista päihdetyötä teillä on? (Esim. Ohjataanko teillä pienellä kynnyksellä nuoria palveluiden pariin?)
3. Käytättekö ulkopuolisia toimijoita päihdetyössä? Järjestöt, vierailijat yms?
4. Teettekö te jotain erityisen hyvin? Entä onko jossain parannettavaa?
5. Tiedätkö / tiedetäänkö teillä, mitä päihdetoimintaa nuorisotoimella on? Näkyykö se?
6. Haluaisitko että nuorisotoimi olisi enemmän kanssanne yhteistyössä?
7. Mitä te haluaisitte nuorisotoimelta?
8. Muuta? Sana vapaa.

Liite 2: Ideapajarunko

**PÄIHDETYÖ
IDEAPAJA
AURAN
NUORISOTOIMI
28.2.2024.**

**VILI VARJONEN
OSANA YHTEISÖPEDAGOGIN
OPINNÄYTETYÖTÄ**

INFORMOINTI JA SUOSTUMUS

TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE- LOMAKE
TIETOJEN KÄSITTELY- LOMAKE

**OSALLISTUJAN
SUOSTUMUS**

ALKUJUTUSTELUT

MITÄ TEEMME HYVIN?
MITÄ ONNISTUMISIA ON
OLLUT LÄHIAIKOINA?

ALKUJUTUSTELUT

MISSÄ MEILLÄ ON
PARANNETTAVAA?

SIDOSRYHMIEN NÄKEMYKSET 1

SIDOSRYHMÄT KOKEVAT,
ETTEIVÄT TIEDÄ
TOIMINNASTAMME.
MIKSI? MITÄ TEEMME?

**SIDOSRYHMIEN
NÄKEMYKSET 1**

MITEN SAAMME TIETOA
AMMATTILAISILLE?

**MITEN SAADAAN
TIETOA
KANSALLE?**

LISÄÄ SOMEA? MUITA
KEINOJA MAINOSTAA?

**SIDOSRYHMIEN
NÄKEMYKSET 2**

SIDOSRYHMÄT HALUAVAT
LISÄÄ YHTEISTYÖTÄ.
HALUAMMEKO ME?
MILLAISTA?

**MIHIN SUUNTAAN
LÄHDETÄÄN 1**

MITKÄ OVAT
PÄIHDEARVOMME?
LYÖDÄÄN JOTAIN
LUKKOON.

**MIHIN SUUNTAAN
LÄHDETÄÄN 2**

MITÄ VOISIMME SOPIA
TAVOITTEIKSI /
TEHTÄVÄKSI LYHYELLÄ JA
PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

**KIIITOS
OSALLISTUMISESTA!**

KYSYMYKSET, LISÄYKSET:
VILI VARJONEN
VILI.VARJONEN@HUMAK.FI